

STORTINGET

Innst. 444 L

(2025–2026)

Innstilling til Stortinget
fra Stortingets presidentskap

Innstilling fra Stortingets presidentskap om lov om den uavhengige granskingskommisjonen oppnevnt av Stortinget for å undersøke forhold som har blitt aktualisert gjennom offentliggjøringen av Epstein-dokumentene

Til Stortinget

1. Bakgrunn

1.1 Innledning

Det følger av Stortingets forretningsorden § 19 første ledd at Stortinget kan nedsette en granskingskommisjon for å klarlegge eller vurdere et tidligere faktisk begivenhetsforløp.

I slutten av januar 2026 offentliggjorde det amerikanske justisdepartementet en betydelig mengde dokumenter og informasjon om den nå avdøde amerikanske statsborgeren Jeffrey Epstein. Dokumentene og informasjonen stammer blant annet fra amerikanske myndigheters politietterforskning samt fra straffesaker og sivile søksmål i USA. I det offentliggjorte materialet har det fremkommet opplysninger om personer med nåværende eller tidligere tilknytning til den norske regjeringen og forvaltningen, som gir grunnlag for nærmere undersøkelser av flere potensielt svært alvorlige forhold.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen fremla på denne bakgrunn 3. mars 2026 en innstilling til Stortinget med forslag om å nedsette en granskingskommisjon, jf. Stortingets forretningsorden § 19 andre ledd andre punktum, jf. Innst. 160 S (2025–2026) fra kontroll- og

konstitusjonskomiteen om oppnevning av en granskingskommisjon for å undersøke forhold som har blitt aktualisert gjennom offentliggjøringen av Epstein-dokumentene.

Innstillingen ble behandlet av Stortinget 17. mars 2026. Stortinget traff følgende enstemmige vedtak, nr. 555 og 556:

«Stortinget ber presidentskapet legge frem forslag for Stortinget om oppnevning av en uavhengig granskingskommisjon, med mandat, navn og sammensetning, for å undersøke forhold og problemstillinger som har blitt aktualisert gjennom offentliggjøringen av Epstein-dokumentene.»

«Stortinget ber presidentskapet legge frem lovforslag for Stortinget med nødvendige bestemmelser om granskingskommisjonens arbeid, saksbehandling og informasjonstilgang.»

I denne innstillingen følger presidentskapet opp vedtak nr. 556.

1.2 Kommisjonens mandat

Som en oppfølging av vedtak nr. 555, la Stortingets presidentskap 27. mars 2026 frem Innst. 200 S (2025–2026) om mandat, navn og sammensetning av granskingskommisjonen for å undersøke forhold som har blitt aktualisert gjennom offentliggjøringen av Epstein-dokumentene. Mandatet, som ble enstemmig vedtatt av Stortinget 15. april 2026, lyder:

«1. Innledning

Stortinget besluttet 17. mars 2026 at det skal oppnevnes en granskingskommisjon for å undersøke forhold som har blitt aktualisert gjennom offentliggjøringen av Epstein-dokumentene, jf. Stortingets forret-

ningsorden § 19 og Innst. 160 S (2025–2026) fra kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Stortinget ba samtidig Stortingets presidentskap om å fremme forslag til Stortinget om en egen lov om granskingskommisjonen, som blant annet vil regulere habilitet, tilgang til og håndtering av informasjon, offentlighet og arkivering, sikkerhetsmessige forhold samt prosessuelle rettigheter for personer som berøres av granskingen. Dette vil bli fulgt opp i en egen innstilling til Stortinget fra Stortingets presidentskap, jf. Stortingets forretningsorden § 19 tredje og fjerde ledd.

2. Bakgrunn for oppnevning av granskingskommisjon

Det amerikanske justisdepartementet offentliggjorde i slutten av januar 2026 dokumenter og informasjon vedrørende den avdøde Jeffrey Epstein. I det offentliggjorte materialet har det fremkommet opplysninger om personer med nåværende eller tidligere tilknytning til regjeringen og forvaltningen samt opplysninger om andre aktørers intensjoner og mål overfor norske institusjoner og myndigheter.

Opplysningene som har fremkommet, reiser spørsmål om blant annet mulig misbruk av høytstående offentlige stillinger og verv, norske myndighetspersoners mulige utveksling av informasjon, tjenester og kontakter i lukkede nettverk med antidemokratiske eller kriminelle elementer, myndighetspersoners eksponering for påvirkningsfare og mulige skadevirkninger for norske interesser, mulig kritikkverdig forvaltning av offentlige midler samt hvorvidt dette har blitt muliggjort gjennom manglende kontroll og ukultur i forvaltningen, og særlig i utenriktjenesten.

3. Formål og gjenstand for undersøkelsene

Granskingskommisjonens hovedoppgave er å undersøke forhold og problemstillinger som har blitt aktualisert gjennom offentliggjøringen av Epstein-dokumentene. Formålet skal være å sikre et avklart faktisk grunnlag for forståelse og læring, for å bedre norske myndigheters integritet og åpenhet, og gjøre utenriktjenesten bedre, mer effektiv og mer målrettet.

Granskingskommisjonens undersøkelser skal i hvert fall inkludere følgende forhold:

- Relasjoner mellom Jeffrey Epstein og hans nettverk og nåværende eller tidligere norske politikere, embetsmenn, statsansatte og andre med tilknytning til norske myndigheter, for eksempel mottakere av offentlige tilskudd.
- Konsekvenser for norske interesser og sikkerhet, herunder om bindinger, nettverk eller informasjonsutveksling kan ha påvirket Norges utenrikspolitiske prioriteringer eller skapt sårbarheter for press eller påvirkning.
- Norges kampanjer for topposisjoner i internasjonale organisasjoner.
- Forholdet mellom norske myndigheter og eksterne organisasjoner, stiftelser og nettverk hvor Norge har vært engasjert.
- Tildeling og bruk av bistandsmidler og andre offentlige tilskudd til internasjonale organisasjoner.
- Kultur, praksis, styringssystemer og kontrollmekanismer i utenriktjenesten, herunder håndtering av habilitetsregler, arkivrutiner og personellsikkerhet.

Kommisjonen vurderer selv tidsavgrensningen for undersøkelsene ut fra hva den mener er relevant og hen-

siktsmessig, men den skal omfatte prosessen som ledet frem til Oslo-avtalen i 1993 og derav følgende forhold.

Kommisjonen kan, innenfor formålet med undersøkelsene, forfølge relevante spor og problemstillinger som kommer frem underveis i granskingsarbeidet.

Granskingskommisjonen skal på grunnlag av sine funn gi anbefalinger og foreslå tiltak. Kommisjonens anbefalinger og forslag til tiltak skal særlig ta sikte på å forebygge mot identifisert risiko samt styrke åpenhet, kontroll, integritet og tillit i utenriktjenesten og forvaltningen for øvrig.

4. Avgrensning mot ansvarsforhold

Granskingskommisjonen skal klarlegge eller vurdere tidligere faktiske begivenhetsforløp. Kommisjonen kan også vurdere om det har skjedd lovbrudd, herunder også menneskehandel, eller andre former for brudd på regler eller retningslinjer, eller andre kritikkverdige forhold. Kommisjonen skal likevel ikke ta stilling til rettslig ansvar for enkeltpersoner.

Gjennom dialog med politiet og påtalemyndigheten skal granskingskommisjonen påse at informasjonsinnhentingen og kommisjonens arbeid ellers ikke skader eller vanskeliggjør etterforskningsarbeidet der.

5. Kommisjonens arbeid

Granskingskommisjonen skal utføre sitt verv selvstendig og uavhengig av Stortinget. Innenfor rammene av mandatet og bestemmelsene i egen lov for granskingskommisjonen som vil bli vedtatt av Stortinget, avgjør granskingskommisjonen selv hvordan granskingen skal gjennomføres. Kommisjonen skal sikre at kontradiksjon, rettsikkerhet og etterprøvarhet ivaretas i arbeidet.

De nødvendige midler til kommisjonens arbeid bevilges over statsbudsjettet, og tildeles kommisjonen av Stortinget. Kommisjonen utpeker selv sitt sekretariat, som skal være særskilt og kun ledes av og rapportere til kommisjonen, og avgjør hvilket annet behov den har for bistand.

6. Tilgang til taushetsbelagt informasjon m.m.

Som det fremgår i punkt 1, vil det bli fremmet forslag til Stortinget om en egen lov om granskingskommisjonen. Offentleglova og arkivloven skal gjelde med de særlige tilpasninger som er nødvendige for kommisjonens arbeid. For kommisjonsmedlemmene og alle som utfører arbeid eller tjeneste for kommisjonen, skal det gjelde et skjerpet habilitetskrav basert på domstolloven §§ 106 og 108.

Med utgangspunkt i premissene som er lagt i Innst. 160 S (2025–2026) skal kommisjonen innenfor sitt undersøkelsesmandat få tilgang på alle relevante opplysninger, uten hinder av lov-, instruks- eller avtalebestemt taushetsplikt. Det inkluderer sikkerhetsgradert og beskyttet informasjon, og kommisjonen skal være underlagt relevante bestemmelser i sikkerhetsloven for sin behandling av slik informasjon.

Offentlige myndigheter forutsettes å stille til rådighet for kommisjonen alle opplysninger som kommisjonen anser kan være av interesse for saken. Stortinget ber videre regjeringen bruke den kompetansen den har etter gjeldende lovgivning og vil få etter særloven til å frita nåværende og tidligere statsansatte for taushetsplikt overfor kommisjonen.

Med hjemmel i særloven skal kommisjonen kunne pålegge enkeltpersoner forklaringsplikt.

7. Endringer i mandatet

Dersom det fremkommer nye opplysninger eller problemstillinger som tilsier det, kan Stortinget beslutte utvidelser eller tilføyelser til mandatet. Granskingskommisjonen kan også ta initiativ til endringer, presiseringer eller avklaring av avgrensninger i mandatet.

Det kan vise seg å være behov for det for eksempel hvis det amerikanske justisdepartementet offentliggjør ytterligere informasjon i saken, eller det fremkommer ny og vesentlig informasjon gjennom kontroll- og konstitusjonskomiteens pågående undersøkelser vedrørende kritikkverdige forhold i utenriktjenesten, politietterforskninger eller undersøkelser og etterforskninger i andre land.

Det vil ved slike endringer vurderes om det er behov for å gi fristutsettelse for kommisjonens arbeid.

8. Frist, delrapporter og offentlighet

Kommisjonen starter sin granskning så snart som mulig, og skal avgi endelig rapport til Stortinget innen 31. januar 2028. Kommisjonen kan avgi delrapporter til Stortinget hvis den finner det hensiktsmessig.

Kommisjonens rapporter skal være offentlige, med mindre særlige hensyn tilsier at de helt eller delvis bør være taushetsbelagte, jf. Stortingets forretningsorden § 19 siste ledd.»

1.3 Kontroll- og konstitusjonskomiteens føringer for hva lovforslaget skal inneholde

Når det gjelder innholdet i loven som skal regulere kommisjonens virksomhet, har kontroll- og konstitusjonskomiteen gitt følgende utdypende føringer i Innst. 160 S (2025–2026):

«Komiteen mener det er helt avgjørende at granskingskommisjonen innenfor sitt undersøkelsesmandat får uinnskrenket tilgang på alle relevante opplysninger, uten hinder av lov- eller avtalebestemt taushetsplikt. Dette må gjelde overfor regjeringen og forvaltningen, der kommisjonen også må kunne kreve fremlagt regjeringsnotater og tilknyttede dokumenter. I den grad det skulle være nødvendig, mener komiteen at Stortingets presidentskap skal innvilge kommisjonens forespørsel om innsyn i relevante referater fra konsultasjoner i den utvidede utenriks- og forsvarskomiteen.

Komiteen ser at kommisjonen kan ha behov for å kreve fremlagt opplysninger fra private rettssubjekter, for eksempel enkeltpersoner som er i besittelse av informasjon, men som ikke lenger har tilknytning til forvaltningen, eller personer som er eller har vært involvert i private virksomheter eller prosjekter med tilknytningspunkter til utenriktjenesten. Tilsvarende vil kommisjonen kunne ha behov for å kreve fremlagt opplysninger fra upersonlige private rettssubjekter, som har hatt tilknytning til forvaltningen og som kan besitte dokumenter eller annen informasjon som er relevant for mandatet. På denne bakgrunn mener komiteen at kommisjonen må gis lovgrunnlag for å kreve fremlagt opplysninger fra private rettssubjekter, forutsatt at det er grunn til å tro at det private rettssubjektet besitter informasjon som ikke finnes i forvaltningen, og som kommisjonen vurderer som relevant etter mandatet. Komiteen gjør oppmerksom på at slik informasjonstilgang over-

for enkeltpersoner må være forenelig med retten til privatliv etter Grunnloven § 102 og Den europeiske menneskerettskonvensjon art. 8. Dette innebærer at lovreguleringen må utformes for å sikre at informasjonskravet og informasjonsbehandlingen er nødvendig og forholdsmessig i det konkrete tilfellet, og det må fastsettes saksbehandlingsregler som ivaretar gjennomføringen av dette.

På bakgrunn av føringene for kommisjonens mandat mener komiteen at kommisjonen må kunne kreve fremlagt alle former for informasjon, herunder dokumenter, forklaringer og realbevis. Kommisjonen skal imidlertid ikke kunne kreve fremlagt informasjon om betroelser til særskilte yrkesutøvere som nevnt i tvisteloven § 22-5.

For så vidt gjelder muntlige forklaringer, ser komiteen at kommisjonen kan ha behov for å motta forklaringer fra en potensielt bred personkrets, med og uten nåværende tilknytning til forvaltningen. Komiteen antar også at enkelte personer ikke nødvendigvis vil ønske å gi frivillig forklaring. For at kommisjonen skal kunne motta nødvendige forklaringer, mener komiteen at kommisjonen bør kunne pålegge enkeltpersoner forklaringsplikt, og at alle som gir forklaring til kommisjonen, skal ha sannhetsplikt under straffansvar, såfremt de blir opplyst om dette. Pålegg om forklaringsplikt bør bare gis dersom det anses nødvendig og forholdsmessig, hensyntatt belastningen for den som skal avgi forklaringen og forklaringens antatte verdi for granskningen. Av hensyn til selvinkrimineringsvernet mener komiteen at forklaringer som blir avgitt under forklaringsplikt eller straffesanksjonert sannhetsplikt, ikke skal kunne brukes som ledd i pågående eller senere straffeforfølgning. Blant annet av denne grunn, og av hensyn til eventuelle pågående etterforskninger generelt, mener komiteen at granskingskommisjonen ikke bør motta forklaringer fra en person før vedkommende har avgitt forklaring til politiet, der dette skulle være relevant. For så vidt gjelder nedtegning av forklaringer og etterprøvnbarhet viser komiteen til Dokument 21 (2020–2021) punkt 5.4.9. Referat eller opptak av forklaringer skal ikke offentliggjøres med mindre og eventuelt i den utstrekning den som har avgitt forklaringen, samtykker til det.

Komiteen viser til at det pågår politietterforskninger i sakskomplekset. Informasjon innhentet gjennom etterforskningen vil kunne være svært relevant for kommisjonens undersøkelse. Komiteen mener derfor at granskingskommisjonen må kunne kreve fremlagt nødvendig informasjon fra politiet og påtalemyndigheten, blant annet avgitte forklaringer. Det vises i denne sammenhengen til lov om informasjonstilgang m.m. for Baneheia-utvalget § 3, jf. Prop. 98 L (2022–2023) punkt 5.3, der det var forutsatt at politiet kunne gi opplysninger fra en pågående straffeforfølgning til granskingsutvalget. Komiteen mener likevel at granskingskommisjonen gjennom dialog med politiet og påtalemyndigheten må påse at informasjonsinnhenting ikke skader eller vanskeliggjør etterforskningsarbeidet.

Kommisjonens behandling av opplysninger

Komiteen ser at granskingskommisjonen som ledd i sitt arbeid vil behandle betydelige mengder informasjon, herunder opplysninger underlagt taushetsplikt, personopplysninger og potensielt opplysninger som er graderte etter sikkerhetsloven. Det må påses at kommisjonens medlemmer og sekretariat har taushetsplikt, at kommisjonen har rettsgrunnlag for behandling av personopplysninger, og at sikkerhetsloven og beskyttelse-

sinstruksen gis anvendelse i den utstrekning den passer, jf. sikkerhetsloven § 1-4.

Komiteen viser videre til at det må fastsettes bestemmelser om dokumentinnsyn, og mener at offentliglova bør gjelde som utgangspunkt. Av hensyn til granskingskommisjonens uavhengighet bør imidlertid kommisjonens avgjørelser i innsynssaker være endelige og ikke kunne påklages. For så vidt gjelder krav om innsyn i dokumenter som kommisjonen har innhentet fra forvaltningen, mener komiteen at kommisjonen ikke skal gi innsyn i disse, men at det bør gjelde en tilsvarende ordning som etter Stortingets regler om dokumentinnsyn § 9. For øvrig viser komiteen til vurderingstemaene som fremgår i Dokument 21 (2020–2021) punkt 5.4.10.

Komiteen mener videre at arkivlova bør gis anvendelse for granskingskommisjonen, med de tilpasninger som anses nødvendige. Herunder mener komiteen at det må sikres at kommisjonens arbeid arkiveres, og at arkivet overleveres Nasjonalarkivet når kommisjonens arbeid er avsluttet, med nødvendige klausuleringer og markeringer av sensitive opplysninger.

Prosessuelle rettigheter for personer som berøres av granskningen

Komiteen ser at enkeltpersoner kan bli gjenstand for granskingskommisjonens undersøkelse. I denne sammenheng viser komiteen til Dokument 21 (2020–2021) punkt 5.4.6, der følgende fremgår:

'Fordi kommisjonens rapport fremstår som en endelig fremstilling av et faktum, er det viktig at kommisjonen underveis i prosessen, i den grad det er mulig, lar de som berøres av granskningen, få komme til orde og få innsyn i det som kan føre til kritikk mot dem. Deres syn bør få komme til uttrykk i den endelige granskingsrapporten.'

Komiteen mener at personer som berøres av granskningen, bør gis prosessuelle rettsikkerhetsgarantier, og at dette må ivaretas i presidentskapets forslag til særlov. Dette ivaretar hensynet til den som blir berørt av undersøkelsen, men bidrar også til granskningens kvalitet og troverdighet.

Lovregulering

Som det fremgår ovenfor, mener komiteen at granskingskommisjonen bør utstyres med nødvendige virkemidler, blant annet for informasjonsinnhenting og informasjonsbehandling, som forutsetter hjemmel i lov. Formålet med loven vil være å gi kommisjonen tilgang på de opplysninger som er nødvendige for å få utført arbeidet i henhold til mandatet og å regulere de øvrige rettslige rammene for kommisjonens arbeid. Komiteen mener derfor at Stortingets presidentskap bør legge frem lovforslag som gir bestemmelser om informasjonstilgang, behandling av opplysninger, saksbehandling som ivaretar enkeltpersoner undersøkelsen retter seg mot, samt om i hvilken utstrekning annen lovgivning skal gjelde, herunder blant annet sikkerhetsloven, offentliglova og arkivlova.»

1.4 Kommisjonens organisasjonsform

Hensynet til kommisjonens uavhengighet og vide mandat tilsier at kommisjonen etableres som et selvstendig, midlertidig, eksternt organ tilknyttet Stortinget, slik at kommisjonen ikke organisatorisk formelt er

en del av Stortinget. Det er derfor nødvendig å fastsette bestemmelser som regulerer de ansattes rettigheter, økonomiforvaltning og utveksling av dokumenter med Stortinget om internadministrative forhold og budsjett. I Prop. 96 S (2025–2026) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet for 2026 er det foreslått opprettet et nytt budsjettkapittel «Kap. 55 Granskingskommisjon for å undersøke forhold som har blitt aktualisert gjennom offentliggjøringen av Epstein-dokumentene».

1.5 Høring av lovforslaget

Et høringsnotat ble publisert på www.stortinget.no 27. mars 2026 med frist for høringsinnspill 23. april 2026. Det innkom seks innspill til høringsnotatet, herunder en henvendelse til presidentskapet fra kontroll- og konstitusjonskomiteen. De øvrige innspillene er fra Høyesterett, Lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet (oversendt fra justisministeren), forsvarsministeren, Nasjonalarkivet og partiet Rødts stortingsgruppe.

Høringsinnspillet fra Høyesterett er av lovteknisk karakter, og er innarbeidet i forslag til § 8. Høringsinnspillet fra Lovavdelingen er av både lovteknisk og materiell karakter. De lovtekniske merknadene og forslag til presiseringer er i all hovedsak innarbeidet enten i utkast til lovvedtak eller i merknadene til de aktuelle lovbestemmelsene. Innspillene av materiell karakter er drøftet nærmere på de relevante punktene i innstillingen.

Høringsinnspillet fra forsvarsministeren gjelder forslag til bestemmelse om kommisjonens behandling av sikkerhetsgradert og beskyttet informasjon (§ 10 tredje ledd i høringsnotatet og § 13 tredje ledd i lovutkastet). Det understrekes fra statsrådets side at granskingskommisjonen skal ha tilgang til all sikkerhetsgradert informasjon som kommisjonen har tjenstlig behov for, og at han vil pålegge tjenesten å etterleve sin plikt om å dele alt materiale som kan ha betydning for gjennomføring av kommisjonens arbeid. Samtidig er det sentralt at kommisjonen ikke får mer informasjon enn det som er nødvendig for arbeidet, og den ordlyden som var foreslått i høringsnotatet på dette punkt, støttes derfor. Samtidig mener forsvarsministeren at det bør innføres en bestemmelse om at informasjon som er innhentet for etterretningsformål gjennom metodebruk etter etterretningstjenesteloven kapittel 6, ikke skal kunne utleveres til kommisjonen.

Innspillet fra kontroll- og konstitusjonskomiteen gjelder samme bestemmelse, og det pekes spesifikt på forslag til ordlyd i § 10 tredje ledd:

«Kommisjonen skal iaktta hensynet til rikets sikkerhet og fremmede makter og ikke søke innsyn i sikkerhetsgradert informasjon i større utstrekning enn nødvendig.»

Komiteen peker på at den foreslåtte ordlyden kan gi forvaltningen et visst argumentasjonsrom for ikke å utlevere opplysninger, selv om dette antas å ikke være slik bestemmelsen er ment å forstås.

Nasjonalarkivet har i sin høringsuttalelse tatt til orde for at avlevering bør skje til Nasjonalarkivet fremfor stortingsarkivet og viser blant annet til sin erfaring med kommisjonsarkiv. Nasjonalarkivet viser ellers til at det ut ifra et brukerperspektiv er viktig at arkivet kan benyttes uten at den enkelte må rekonstruere arkivmaterialet, og at alle innhentede dokumenter bør overleveres uavhengig av hvor de er innhentet fra.

Innspillet fra Rødts stortingsgruppe tar opp flere forhold:

- Det bør overveies å gi granskingskommisjonen mulighet til å motta informasjon innhentet ved kommunikasjonskontroll eller andre skjulte tvangsmidler.
- Informasjon mottatt av kommisjonen bør kunne benyttes i etterfølgende tilsynssaker. Det er betenkelig om informasjon om faktiske forhold som kommer fram gjennom kommisjonens undersøkelser, ikke skal kunne føre til reaksjoner mot ansvarlige for ukultur i forvaltningen.
- Formuleringen i lovforslaget i høringsnotatet § 10 tredje ledd er uheldig og kan gi informasjonseier et stort rom til å utøve press overfor kommisjonen til å avstå fra å søke innsyn, jf. nærmere omtale av denne bestemmelsen ovenfor.
- Rødt støtter at stortingsarkivet skal være bevaringsinstitusjon og at det skal kunne klages på avgjørelser om avslag på innsyn i arkivet etter at kommisjonen har avsluttet sitt arbeid. Rødt mener imidlertid at det er uheldig at det legges opp til at Stortingets presidentskap er siste klageinstans, og at det bør opprettes et eksternt innsynsutvalg som skal avgi rådgivende uttalelser til presidentskapet.

Mottatte skriftlige innspill er publisert på www.stortinget.no. I forbindelse med en gjennomgang av lovutkastet på kommisjonens første møte 5. mai 2026 mottok Stortingets administrasjon enkelte ytterligere innspill til lovutkastet, blant annet når det gjelder reguleringen av innsyn i kommisjonens dokumenter og adgang til å gjennomføre undersøkelser i forvaltningen.

Videre var bestemmelsene som er tatt inn i loven som følge av at kommisjonen skal organiseres som et eksternt organ for Stortinget, jf. omtale under punkt 1.4, ikke en del av høringen, og er utarbeidet i etterkant. Dette gjelder § 2, § 14 første ledd bokstav e og §§ 18 og 19.

2. Gjeldende rett og behov for lovregulering

Stortingsoppnevnte granskingskommisjoner er ikke underlagt et generelt regelverk. De er heller ikke omfattet av lovgivningen som gjelder for forvaltingsorganer. Det er derfor nødvendig å gi regler om taushetsplikt, habilitet, offentlighet og innsyn, arkiv, forholdet til sikkerhetsloven og beskyttelsesinstruksen mv. I tillegg vil det, i likhet med det som vil være tilfelle for regjeringsoppnevnte granskingsutvalg og -kommisjoner, være behov for særregulering som sikrer kommisjonen nødvendig informasjonstilgang. Det vises for eksempel til lov 4. desember 2020 nr. 136 om informasjonstilgang m.m. for den uavhengige kommisjonen som skal gjennomgå og evaluere myndighetenes håndtering av covid-19-pandemien i Norge (Koronakommisjonen), lov 20. desember 2022 nr. 97 om lov om informasjonstilgang m.m. for Ekstremismekommisjonen og lov 9. juni 2023 nr. 26 om informasjonstilgang m.m. for det uavhengige utvalget som skal granske straffesaken mot Viggo Kristiansen i Baneheia-saken og foreta en gjennomgang av Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker (Baneheia-utvalget).

Det følger av Stortingets forretningsorden § 19 tredje ledd at Stortinget skal fastsette de nærmere prosedyrene for kommisjonens arbeid, og at mandatet må sikre at retten til kontradiksjon og etterprøvbarehet ivaretas. Videre må mandatet avklare om og i hvilken utstrekning bestemmelser i forvaltningsloven, offentleglova, sikkerhetsloven og arkivlova skal gjelde. Det bør også vurderes om kommisjonen har behov for lovhjælp for å sikre nødvendig tilgang til opplysninger og dokumenter og til å behandle personopplysninger. Det følger av § 19 fjerde ledd at alle har rett til å la seg bistå på ethvert trinn av kommisjonens arbeid. Den som er berørt av granskingen, kan få dekket nødvendige kostnader når særlige grunner taler for det.

Som følge av at kommisjonen etableres som et selvstendig eksternt organ for Stortinget, jf. nærmere omtale under pkt. 1.4, er det i tillegg behov for enkelte regler om administrative forhold.

3. Nærmere om innholdet i lovforslaget

3.1 Innledning

Utgangspunktet for arbeidet med loven har vært å legge til rette for kommisjonens arbeid slik at sannheten kommer frem, samtidig som grunnleggende prinsipper om rettssikkerhet, personvern og taushetsplikt overholdes.

Lovforslaget har blant annet bygget på lovarbeider fra tidligere granskingskommisjoner og -utvalg. Samtidig er mandatene for slike kommisjoner og utvalg svært ulike, noe som gjør at det kan være krevende å overskue alle problemstillinger som kan oppstå i arbeidet. I den grad det foreliggende lovforslaget ikke dekker alle kommisjonens behov for lovhjemler, forutsettes det at kommisjonen tar opp spørsmålet om behov for å foreslå eventuelle endringer i loven med Stortingets president-skap.

3.2 Kapittel 1 Formål, mandat og habilitet

3.2.1 LOVENS FORMÅL

Presidentskapet foreslår at loven i § 1 får en formålsbestemmelse som slår fast at formålet med loven er å gi granskingskommisjonen tilgang til de opplysningene som er nødvendige for å få utført sine oppgaver i henhold til mandatet. Loven regulerer også de rettslige rammene for kommisjonens arbeid.

3.2.2 KOMMISJONENS OPPGAVER

Med bakgrunn i at kommisjonen etableres som et selvstendig eksternt organ for Stortinget, foreslår presidentskapet at kommisjonens oppgaver reguleres i lovens § 2. Det fremgår av bestemmelsen at kommisjonen skal undersøke forhold som har blitt aktualisert gjennom offentliggjøringen av Epstein-dokumentene, i tråd med særskilt mandat fastsatt av Stortinget. Det foreslås også uttrykkelig presisert at kommisjonen utfører sine oppgaver selvstendig og uavhengig av Stortinget.

3.2.3 HABILITET

Kontroll- og konstitusjonskomiteen legger i Innst. 160 S (2025–2026) til grunn at det må anvendes «et skjerpet habilitetskrav basert på domstolloven §§ 106 og 108». Når komiteen viser til et «skjerpet» krav, er det et uttrykk for at domstollovens regler er strengere enn habilitetsreglene i forvaltningsloven § 6, som gjelder i forvaltningen. Det forutsettes at dette skal gjelde både medlemmer og sekretariat.

Presidentskapet foreslår på denne bakgrunn i § 3 at domstollovens habilitetsregler skal gjelde tilsvarende for kommisjonens medlemmer og de som utfører arbeid eller tjeneste for kommisjonen. I tillegg til sekretariatet vil dette omfatte andre personer som yter bistand til kommisjonen, som for eksempel innleide konsulenter eller andre oppdragstakere. Domstolloven §§ 106 og 108 regulerer hvem som kan være «dommer», mens forvaltningslovens regler om habilitet gjelder for offentlige tjenestepersoner både når vedkommende tilrettelegger grunnlaget for en avgjørelse og når vedkommende treffer en avgjørelse. Presidentskapet be-

merker derfor at den strengere habilitetsnormen forutsettes å gjelde for enhver som utfører arbeid eller tjeneste for kommisjonen, også når de tilrettelegger grunnlaget for kommisjonens arbeid.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen presiserer i Innst. 160 S (2025–2026) at når domstolloven bruker begrepet «part», så skal dette omfatte «enhver som får sitt forhold undersøkt av kommisjonen». Dette er tilsvarende definisjon som foreslås brukt for «berørte» i forslaget § 17 om særlige rettigheter til «berørte».

Domstollovens regler om avgjørelse av habilitets-spørsmål kan ikke overføres direkte til en granskings-kommisjon. Kontroll- og konstitusjonskomiteen legger i Innst. 160 S (2025–2026) til grunn at kommisjonen selv avgjør spørsmål om habilitet som oppstår underveis i arbeidet, men har ellers ikke gitt anvisning på saksbe-handlingsregler. Presidentskapet foreslår at dette løses ved å gi saksbehandlingsreglene i forvaltningslo-ven § 8 om avgjørelse av habilitet anvendelse for kom-misjonen så langt de passer.

For det tilfellet at spørsmålet om inhabilitet for kommisjonens medlemmer oppstår underveis i arbeidet, vises det til NOU 2009:9 Lov om offentlige undersø-kelseskommisjoner pkt. 23.3.4 om denne problemstil-lingen:

«Oppdages eller oppstår inhabiliteten underveis i undersøkelsen, kan den håndteres på to måter. Enten ved en absolutt regel om at vedkommende fratrer fullstendig, eller ved en relativ regel hvor vedkommende fratrer i behandlingen av de spørsmål hvor den særlige tilknytningen foreligger.

Det kan være mange delspørsmål i en undersøkelse, og etter lovutvalgets syn vil en absolutt regel ikke være hensiktsmessig. Et medlem vil etter en samlet vurdering kunne fratre fra deler av sakskomplekset så sant det er mulig å isolere virkningen av det konkrete nærhetsforholdet. Praksis har vist at slik delvis fratredelse kan gi en tilfredsstillende løsning. Men et inhabiliserende forhold vil lett vil kunne være av en slik art at vedkom-mende etter omstendighetene må fratre fra hele utred-ningsarbeidet.»

I tråd med disse vurderingene foreslår presidentska-pet at det ikke skal gjelde en absolutt regel om fra-tredelse, men det forutsettes at kommisjonen selv vur-derer om eventuelle inhabiliserende forhold som av-dekkes underveis, kan tilsi at et medlem bør trekke seg fra arbeidet. Ved Stortingets vedtak 15. april 2026 fikk presidentskapet fullmakt til å løse medlemmer fra kom-misjonen og oppnevne nye medlemmer til kommisjo-nen. Det forutsettes at navn på nye medlemmer avkla-res med partigruppene på Stortinget.

3.3 Kommisjonens tilgang til informasjon

3.3.1 ADGANG TIL Å GI OPPLYSNINGER TIL KOMMISJONEN UTEN HINDER AV TAUSHETSPLIKT

Det fremgår av Innst. 160 S (2025–2026) at det forutsettes at kommisjonen innenfor sitt granskingsmandat gis uinnskrenket tilgang til alle relevante opplysninger, uten hinder av lov- eller avtalebestemt taushetsplikt. Presidentskapet legger til grunn at kommisjonen vil få tilgang til de opplysningene som er nødvendige for å levere i henhold til mandatet, og at dette i all hovedsak vil skje på frivillig grunnlag. Dette er i tråd med erfaringer fra tidligere granskingskommisjoner og -utvalg. Presidentskapet anser det derfor ikke nødvendig å foreslå en generell lovbestemt plikt til å avgi forklaring eller fremlegge opplysninger overfor kommisjonen. Presidentskapet foreslår i stedet at en slik plikt først inntreter etter et særlig pålegg fra kommisjonens side. Dette er nærmere omtalt under punkt 3.3.3.

I kommisjonens mandat er det presisert at offentlige myndigheter forutsettes å stille til rådighet for kommisjonen alle opplysninger som kommisjonen anser kan være av interesse for saken, og at Stortinget ber regjeringen bruke den kompetansen den har etter gjeldende lovgivning og vil få etter særloven til å frita nåværende og tidligere statsansatte for taushetsplikt overfor kommisjonen. Presidentskapet foreslår i forlengelsen av dette at det fastslås i § 4 at enhver uten hinder av taushetsplikt kan gi kommisjonen opplysninger som er nødvendige for at den skal få utført sine oppgaver. Lignende bestemmelser er tatt inn i flere lover om informasjonstilgang for offentlig oppnevnte utvalg eller kommisjoner, eksempelvis lov 4. desember 2020 nr. 136 (Koronakommisjonen), lov 20. desember 2022 nr. 97 (Ekstremismekommisjonen) og lov 9. juni 2023 nr. 26 (Baneheia-utvalget).

Fritak fra taushetsplikten etter bestemmelsen gjelder kun i den utstrekning det er «nødvendig» for at kommisjonen skal kunne utføre sine oppgaver, og det må vurderes om det vil være tilstrekkelig for kommisjonen å motta anonymiserte opplysninger. Det er derfor viktig at kommisjonen gir klare og konkrete forespørsler når den anmoder om informasjon, med angivelse av formål og klare føringer om hva som vil være relevant, slik at den som skal gi informasjon, settes i stand til å gjøre nødvendighetsvurderingen. Dersom kommisjonen blir kontaktet av organer som vurderer å gi opplysninger, bør kommisjonen bistå med veiledning i vurderingen av om nødvendighetsvilkåret er oppfylt.

Dersom taushetsplikten følger av en mellomstatlig overenskomst eller traktat, må man i utgangspunktet ta stilling til om den aktuelle overenskomsten eller trakta-

ten åpner for å gi de aktuelle opplysningene til kommisjonen.

Det legges til grunn at kommisjonen ikke vil ha behov for tilgang til opplysninger som er innhentet ved kommunikasjonskontroll eller andre skjulte tvangsmidler. Slike opplysninger kan etter straffeprosessloven § 216 i første ledd bare utleveres til de formålene som er listet opp i bestemmelsen, jf. også Høyesteretts dom HR-2020-1263-A. Fritak fra taushetsplikten etter forslaget til § 4 omfatter derfor ikke opplysninger innhentet ved kommunikasjonskontroll. Det samme gjelder opplysninger som etter politiregisterloven er sperret, siden sperrede opplysninger bare kan brukes til det formål som gjorde at de ikke ble slettet, jf. politiregisterloven § 52.

Presidentskapet understreker i den forbindelse at kommunikasjonskontroll er et inngripende etterforskningsvirkemiddel som politi- og påtalemyndigheten besitter. Det er strengt regulert ved særbestemmelser i straffeprosesslovgivningen både hvordan informasjon kan innhentes og hvordan den kan benyttes i ettertid. Ved bruk av slike metoder, gjøres det unntak fra en rekke grunnleggende rettslige prinsipper, og bruken reiser prinsipielle problemstillinger i skjæringspunktet mellom kriminalitetsbekjempelse, rettssikkerhet, integritet og personvern. Granskingskommisjonen skal ikke ta stilling til straffbare forhold for enkeltpersoner, og presidentskapet kan ikke se at kommisjonen har et berettiget behov for innsyn i denne typen opplysninger. Spørsmålet om innsyn i gradert informasjon, herunder overvåkings- og etterretningsinformasjon i EOS-tjenestene, er særskilt regulert i § 13 fjerde ledd.

Det følger videre av Innst. 160 S (2025–2026) at kommisjonen ikke skal kunne kreve fremlagt informasjon om betroelser til særskilte yrkesutøvere som nevnt i tvisteloven § 22-5. Tilsvarende regel om bevisforbud følger av straffeprosessloven § 119. Bestemmelsene oppstiller et bevisforbud for forklaringer fra de opplistede yrkesutøverne, med mindre den som har krav på hemmelighold, samtykker i at forklaringen gis. Formålet med bestemmelsen er at man skal kunne søke profesjonell hjelp uten å risikere at de opplysningene som gis, skal bli gjort kjent for andre. Presidentskapet foreslår at det presiseres i § 4 andre punktum at fritaket fra taushetsplikten ikke omfatter opplysninger som omfattes av bevisforbudet i tvisteloven § 22-5.

3.3.2 ADGANG TIL Å GJENNOMFØRE UNDERSØKELSER I FORVALTNINGEN

Presidentskapet viser til at kommisjonen har tatt opp behovet for selv å kunne gjennomføre undersøkelser i forvaltningen, for eksempel gjennom direkte tilgang til å søke i arkiver. Kommisjonen viser blant annet til at det å jobbe ut ifra offentlige journaler og tilsendte

dokumentlister både vil kunne være tidkrevende og gi mangelfull informasjon.

Presidentskapet foreslår på denne bakgrunn i § 5 at kommisjonen gis en hjemmel til uten hinder av taushetsplikt å kunne foreta de undersøkelser som den finner nødvendig for at kommisjonen skal få utført sine oppgaver i henhold til mandatet, men at slike undersøkelser avgrenses til å gjelde utenriktjenesten. Avgrensningen er begrunnet med at utenriktjenesten ligger innenfor kjernen av kommisjonens mandat. En generell hjemmel til å selv gjøre undersøkelser i hele forvaltningen vil etter presidentskapets syn være for vidtrekkende i lys av mandatet. I tillegg til Utenriksdepartementet vil hjemmelen omfatte undersøkelser hos utenriksstasjonene og underlagte virksomheter, herunder Norad. I den grad det skulle oppstå spørsmål om innsyn i ansattes e-postkasser e.l., forutsettes det at kommisjonen følger de regler som gjelder etter forskrift om arbeidsgivers innsyn i e-postkasse og annet elektronisk lagret materiale.

Innsyn i andre forvaltningsorganers opplysninger vil normalt løses gjennom anmodninger om innsyn fra kommisjonen. Presidentskapet viser til at det av mandatet følger at offentlige myndigheter forutsettes å stille til rådighet for kommisjonen alle opplysninger som kommisjonen anser kan være av interesse i saken, og at det i dette også ligger en veiledningsplikt overfor kommisjonen når det gjelder å finne frem til relevant informasjon. Når det gjelder tilgang til opplysninger fra overvåknings- og sikkerhetstjenestene, vises det til den foreslåtte særreguleringen i § 13 fjerde ledd.

3.3.3 ADGANG TIL Å GI PÅLEGG OM FORKLARINGSPLIKT OG FREMLEGGELSE AV DOKUMENTER OG ANDRE GJENSTANDER

Forklarings- og sannhetsplikt

I Innst. 160 S (2025–2026) er det forutsatt at kommisjonen skal kunne kreve fremlagt opplysninger og pålegge noen å avgi forklaring for kommisjonen, dersom slik informasjon ikke gis frivillig. Kontroll- og konstitusjonskomiteen uttaler blant annet at kommisjonen skal kunne kreve fremlagt opplysninger fra private rettssubjekter som ikke lenger er tilknyttet forvaltningen, eller fra personer som er eller har vært involvert i private virksomheter eller prosjekter med tilknytning til utenriktjenesten. Basert på føringene i innstillingen har presidentskapet vurdert om det bør lovreguleres en generell plikt til å møte og forklare seg og å fremlegge opplysninger i form av dokumenter eller andre gjenstander for kommisjonen. Dette vil i tilfelle utløse en straffesanksjonert sannhetsplikt, jf. straffeloven § 221 første ledd bokstav c. Det følger av denne bestemmelsen

at det er straffbart å gi uriktige opplysninger til offentlig myndighet under forklaringsplikt.

For nyere regjeringsoppnevnte kommisjoner og utvalg har det ikke vært ansett som nødvendig å lovregulere særlige hjemler for pålegg om å avgi forklaring og fremlegge opplysninger på annen måte.

Når det gjelder stortingsoppnevnte granskingskommisjoner, ble det derimot for både Lund-kommisjonen, Mehamn-kommisjonen og Scandinavian Star-kommisjonen vedtatt egne lovbestemmelser om møte- og vitneplikt. Det framgår imidlertid av rapportene fra alle tre kommisjoner at det i praksis ikke ble nødvendig å pålegge vitner møte- eller forklaringsplikt. De vitnene som ble innkalt, møtte og var villige til å forklare seg, jf. Lund-kommisjonen i Dokument nr. 15 (1995–1996), rapport fra Mehamn-ulykken, jf. Dokument nr. 24 (2004–2005) og Innst. S. nr. 125 (2005–2006), samt Scandinavian Star, jf. (Dokument 18 (2016–2017)).

Det følger av domstoloven § 43 andre ledd første punktum at

«En granskingskommisjon, et kontrollutvalg eller et annet særskilt organ som er oppnevnt av Kongen, Stortinget eller et departement eller en statsforvalter for å granske faktiske forhold med sikte på å avdekke lovbrudd eller kritikkverdige forhold, kan kreve bevisopptak ved domstolene etter § 44».

Mandatet til den aktuelle kommisjonen omfatter blant annet å «avdekke kritikkverdige forhold», selv om det forutsettes at enkeltpersoners ansvar ikke skal være et tema for kommisjonen. Presidentskapet antar derfor at kommisjonen vil kunne kreve bevisopptak for domstolene i en situasjon hvor den ikke oppnår tilgang til nødvendig informasjon frivillig. En slik fremgangsmåte er imidlertid relativt tungvint og ressurskrevende.

I tråd med erfaringer fra tidligere granskingskommisjoner og -utvalg mener presidentskapet det må kunne antas at kommisjonen vil få tilgang til de opplysningene som er nødvendige for å levere i henhold til mandatet, og at dette i all hovedsak vil skje på frivillig grunnlag. Det må kunne legges til grunn at både regjeringen, forvaltningen og øvrige statsansatte samt eventuelle private virksomheter og enkeltpersoner vil samarbeide med kommisjonen og gi de opplysninger som kommisjonen ber om. Dette taler for at det ikke er behov for å lovfeste en generell møte- og forklaringsplikt eller en generell plikt til å fremlegge opplysninger på annen måte.

Presidentskapet bemerker videre at dersom en enkelt arbeidstaker ikke samarbeider frivillig, vil også tilgang til informasjon kunne gis i kraft av arbeidsgivers styringsrett. Det klare utgangspunktet vil være at det ligger innenfor arbeidsgivers styringsrett å pålegge en ansatt å samarbeide med en offentlig oppnevnt granskingskommisjon.

Presidentskapet legger etter dette til grunn at det primært vil være aktuelt å pålegge private rettssubjekter opplysningsplikt overfor kommisjonen. Presidentskapet understreker at det å pålegge privatpersoner å utlevere informasjon, herunder å oppstille en plikt til å forklare seg som innebærer sannhetsplikt under straffansvar, er et inngripende virkemiddel som har en side mot retten til privatliv beskyttet i Grunnloven § 102, EMK artikkel 8 og SP artikkel 17. Selv om kommisjonen ikke skal ta stilling til rettslig ansvar eller spørsmål om straff for enkeltpersoner, vil en generell plikt til å avgi forklaring og fremlegge dokumenter mv. også ha en side mot retten til rettferdig rettergang og selvinkrimineringsvernet i EMK artikkel 6 nr. 1 og SP artikkel 14 nr. 3.

Samtidig oppfatter presidentskapet at det er en klar forutsetning i Innst. 160 (2025–2026) at kommisjonen skal kunne pålegge enkeltpersoner forklaringsplikt og kreve fremlagt dokumenter mv. som den mener er nødvendige for å kunne utføre sine oppgaver i henhold til mandatet, der dette ikke skjer frivillig. For å balansere de ulike hensynene, foreslår derfor presidentskapet ikke en generell lovbestemt plikt til å avgi forklaring eller fremlegge dokumenter eller andre gjenstander for kommisjonen, men at en slik plikt først vil inntre etter et særlig pålegg fra kommisjonens side.

Presidentskapet mener det heller ikke bør gjelde en straffesanksjonert sannhetsplikt for de som anmodes av kommisjonen om å gi muntlige forklaringer eller fremlegge dokumenter mv., og gir slike opplysninger frivillig. Presidentskapet har derfor utformet forslaget til lovbestemmelser i §§ 6 til 9 i tråd med dette. Dersom kommisjonen mener det er sentralt at bestemte personer forklarer seg under straffesanksjonert sannhetsplikt, forutsettes det at den benytter adgangen til å gi pålegg om å avgi forklaring i medhold av § 6 i lovutkastet.

Kommisjonens adgang til å gi pålegg

Det påpekes i Innst. 160 S (2025–2026) fra kontroll- og konstitusjonskomiteen at pålegg om forklaringsplikt bare skal kunne gis dersom det anses som nødvendig og forholdsmessig, «hensyntatt belastningen for den som skal avgi forklaringen og forklaringens antatte verdi for granskingen». Presidentskapet foreslår derfor at kommisjonens mulighet til å gi pålegg rammes nærmere inn, for å sikre at disse hensynene blir ivaretatt. Kommisjonen gis etter dette i § 6 første ledd mulighet til å gi pålegg om forklaringsplikt og fremleggelse av dokumenter og andre gjenstander som antas å ha betydning for utførelsen av kommisjonens oppgaver. Slikt pålegg skal gis ved kjennelse, og det foreslås regulert at de rettsikkerhetsgarantiene som følger av nærmere angitte regler i tvisteloven om bevisforbud og bevisfritak, skal gjelde så langt de passer. Dette innebærer blant annet at

kommisjonen skal vurdere forholdet til reglene om bevisfritak for nærstående for opplysninger meddelt av parten og bevisfritak for belastende personopplysninger.

Deler av mandatet til granskingskommisjonen innebærer i tillegg at kommisjonen vil kunne anse det nødvendig å innhente opplysninger fra personer som er under pågående politietterforskning for forhold og prosesser som har berøringspunkter med det kommisjonen skal undersøke. Presidentskapet bemerker i den forbindelse at dersom en person har status som mistenkt eller siktet i en pågående straffesak, samtidig som vedkommende blir pålagt å forklare seg for granskingskommisjonen, risikerer man at en usann forklaring vil være straffri blant annet overfor politiet, mens samme forklaring overfor granskingskommisjonen vil være straffbar. Dette kan være uheldig av hensyn til selvinkrimineringsvernet, jf. SP artikkel 14 nr. 3 bokstav g og EMK artikkel 6 nr. 1. Selv om det i lovforslaget § 11 uttrykkelig fremgår at opplysninger kommisjonen har mottatt ikke kan brukes som bevis i en straffesak (eller sivil sak eller som dokumentasjon i tilsynssaker), foreslås det i tillegg regulert i § 9 at den som er mistenkt, ikke kan straffes for uriktig forklaring om det forhold mistanken mot vedkommende gjelder. Det vises i den forbindelse til straffeloven § 221 andre ledd første punktum.

Det kan heller ikke etter presidentskapets syn utelukkes at problemstillingen knyttet til forklaringsplikt og eventuelt straffansvar ved usann forklaring, og de sider dette har til retten til å ikke inkriminere seg selv, vil aktualisere seg for flere enn de personene som på det aktuelle tidspunktet er mistenkt eller siktet i en pågående etterforskning. Det forutsettes derfor at begrepet «mistenkt» i straffeloven § 221 andre ledd første punktum i denne sammenhengen skal forstås slik at den personkretsen som faller inn under bestemmelsen, også vil kunne omfatte personer som blir mistenkt eller siktet i straffeprosesslovens forstand på et senere tidspunkt, på bakgrunn av de forhold kommisjonens undersøkelser gjelder. Det foreslås derfor presisert at straffansvar for uriktig forklaring skal bortfalle dersom vedkommende først senere får status som mistenkt.

3.4 Kommisjonens behandling av og utlevering av informasjon

3.4.1 TAUSHETSPLIKT

Presidentskapet foreslår i § 10 første ledd at medlemmene av kommisjonen og enhver som utfører arbeid eller tjeneste for kommisjonen, skal ha taushetsplikt etter reglene i forvaltningsloven §§ 13 til 13 f. Taushetsplikten gjelder også etter at vedkommende har avsluttet tjenesten eller arbeidet, og etter at kommisjonen har avsluttet sin virksomhet.

Det foreslås videre at forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 6 ikke skal gjelde. Bestemmelsen fastslår at taushetsplikten ikke er til hinder for «at forvaltningsorganet anmelder eller gir opplysninger (jf. også nr. 5) om lovbrudd til påtalemyndigheten eller vedkommende kontrollmyndighet, når det finnes ønskelig av allmenne omsyn eller forfølging av lovbruddet har naturlig sammenheng med avgiverorganets oppgaver.»

Det fremgår av mandatet at kommisjonens oppgave ikke er å ta stilling til rettslig ansvar for enkeltpersoner, herunder ta stilling til om det er foretatt noe straffbart. I forlengelsen av dette anses det derfor i utgangspunktet lite aktuelt at kommisjonen skal anmelde noen til politiet eller gi opplysninger til kontrollmyndigheter om lovbrudd ut ifra allmenne hensyn.

For å ta høyde for at det i § 9 foreslås regulert at man kan straffes dersom man er pålagt å avgi forklaring og avgir uriktig forklaring til kommisjonen, foreslår presidentskapet likevel at det i forslag til § 10 første ledd tredje punktum presiseres at taushetsplikten ikke er til hinder for at kommisjonen anmelder eller gir opplysninger til påtalemyndigheten om uriktige forklaringer for kommisjonen, jf. § 9 og straffeloven § 221. Presidentskapet understreker at det vil være opp til påtalemyndigheten å etterforske forholdet nærmere og eventuelt ta ut tiltale.

Presidentskapet foreslår videre at dersom kommisjonen mottar opplysninger som er undergitt strengere taushetsplikt enn det som følger av forvaltningsloven, skal de strengere reglene gjelde. Det foreslås samtidig å fastsette at tilsvarende skal gjelde etter at materialet har blitt avlevert til statlig bevaringsinstitusjon.

Kommisjonens rapporter skal være offentlige, med mindre særlige hensyn tilsier at de helt eller delvis bør være taushetsbelagte, jf. Stortingets forretningsorden § 19 siste ledd. Presidentskapet forutsetter at kommisjonen ved utarbeidelsen av sin rapport, i balansen mellom åpenhet og taushetsplikt, vil håndtere presentasjonen av de mottatte opplysningene som er undergitt taushetsplikt, på en forsvarlig måte. Taushetsbelagte opplysninger skal ikke kunne gjengis i den offentlige rapporten med mindre de er tilstrekkelig anonymiserte eller det foreligger samtykke. Offentliggjøring av sikkerhetsgraderte opplysninger forutsetter at avsenderorganet treffer beslutning om avgradering. Dersom forhold ikke kan beskrives uten at taushetsbelagte opplysninger omtales, bør disse skilles ut i et vedlegg som er unntatt offentlighet og eventuelt også gradert etter sikkerhetsloven eller beskyttelsesinstruksen.

Regjeringsnotater er ikke omfattet av lovbestemt taushetsplikt, men også ved eventuell omtale av opplysninger hentet fra slike dokumenter bør hensynet til fortrolighet og åpenhet balanseres, herunder bør det unngås å bruke direkte sitater.

3.4.2 FORBUD MOT BRUK AV OPPLYSNINGER SOM BEVIS I STRAFFESAK ELLER SIVIL SAK

Presidentskapet foreslår i § 11 at opplysninger som kommisjonen har mottatt i medhold av §§ 4 og 6, ikke kan benyttes som bevis i en straffesak eller sivil sak, eller som dokumentasjon i tilsynssaker som kan gi grunnlag for reaksjoner mot enkeltpersoner. Av hensyn til selvinkrimineringsvernet uttaler kontroll- og konstitusjonskomiteen i Innst. 160 S (2025–2026) at forklaringer som blir avgitt til kommisjonen under forklaringsplikt eller straffesanksjonert sannhetsplikt, ikke skal kunne brukes som ledd i pågående eller senere straffeforfølging.

Presidentskapet understreker at det er sentralt at kommisjonen sikres best mulig tilgang til opplysninger, og at det legges til rette for at forklaringene som gis til kommisjonen, blir mest mulig fullstendige. Presidentskapet foreslår derfor at forbud mot bruk av opplysninger som bevis i straffesak eller sivil sak eller som dokumentasjon i tilsynssaker som kan gi grunnlag for reaksjon mot enkeltpersoner, ikke skal være avgrenset til situasjoner hvor det er pålagt forklaringsplikt, slik kommisjonen gis adgang til etter lovforslaget § 6, men gjelde generelt for forklaringer som gis kommisjonen. Uten et slikt forbud mot senere bruk av opplysningene til andre formål kan det tenkes at personer med relevante opplysninger ikke frivillig vil gi opplysninger til kommisjonen i frykt for at opplysningene kan brukes i rettsaker eller tilsynssaker mot vedkommende eller noen som står vedkommende nær. Det ble i høringsrunden fra partiet Rødt pekt på at det er betenkelig om informasjon om faktiske forhold som kommer fram gjennom kommisjonens undersøkelser, ikke skal kunne føre til reaksjoner mot ansvarlige for ukultur i forvaltningen. Presidentskapet mener imidlertid at hensynet til å sikre kommisjonen best mulig tilgang til informasjon må veie tyngst i denne sammenheng. Presidentskapet understreker at en slik regel ikke er til hinder for at påtalemyndigheten eller tilsynsorganet selv iverksetter undersøkelser og innhenter informasjon på selvstendig grunnlag, på bakgrunn av kommisjonens arbeid og rapport.

Presidentskapet bemerker videre, som en konsekvens av at det i § 9 er foreslått regulert at man kan straffes dersom man er pålagt å avgi forklaring og avgir uriktig forklaring til kommisjonen, at bevisforbudet i § 11 ikke er til hinder for at det i en straffesak som gjelder uriktig forklaring etter straffeloven § 221, føres bevis om innholdet i forklaringer som er avgitt til kommisjonen. Presidentskapet understreker at dette unntaket ikke omfatter opplysninger som er gitt frivillig til kommisjonen.

3.4.3 BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Presidentskapet foreslår i § 12 en bestemmelse som gir kommisjonen et særskilt rettsgrunnlag for å behandle personopplysninger.

Forslaget innebærer at kommisjonen kan behandle personopplysninger som er nødvendige for å oppnå formålet med kommisjonens arbeid, uten samtykke fra den opplysningene gjelder. Dette vil kunne være opplysninger kommisjonen innhenter direkte fra enkeltpersoner eller virksomheter, men også personopplysninger som innhentes fra forvaltningen og andre offentlige instanser, og som innebærer en viderebehandling av personopplysninger. Det foreslås at behandlingen kan omfatte opplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 (særlige kategorier av personopplysninger) og artikkel 10 (personopplysninger om straffedommer og lovovertrедelser).

Selv om deler av kommisjonens arbeid vil kunne innebære behandling av personopplysninger, herunder behandling av særlige kategorier av personopplysninger og personopplysninger om straffedommer og lovovertrедelser, vurderer presidentskapet at samfunnsnyttien av det granskingsarbeidet som skal utføres, må anses som så stor at dette kan anses som forholdsmessig.

3.4.4 BEHANDLING AV SIKKERHETSGRADERTE OG BESKYTTETE OPPLYSNINGER

Det forutsettes i Innst. 160 S (2025–2026) at kommisjonen skal kunne få tilgang til sikkerhetsgradert informasjon og informasjon gradert etter beskyttelsesinstruksen. Dette forutsetter at kommisjonen har forsvarlige rutiner for behandling av slik informasjon.

Presidentskapet foreslår derfor i § 13 bestemmelser som gjør sikkerhetslovens og beskyttelsesinstruksens krav til beskyttelse av informasjon gjeldende for kommisjonen. I lys av kommisjonens midlertidige karakter foreslås ikke øvrige bestemmelser i sikkerhetsloven gjort gjeldende for kommisjonen, og det legges til grunn at Stortingets administrasjon kan stille graderte informasjonssystemer mv. til disposisjon for organisasjonen uten at kommisjonen må bygge opp en egen sikkerhetsorganisasjon mv. for dette formål. I tillegg foreslås det at kommisjonens medlemmer, sekretariat eller andre som utfører arbeid eller tjeneste for kommisjonen, underlegges sikkerhetslovens krav om sikkerhetsklarering og autorisasjon. På tilsvarende måte som for andre eksterne organer for Stortinget, foreslås det at Stortingets administrasjon skal være klareringsmyndighet, og at Stortingets presidentkap er klageinstans for vedtak truffet av Stortingets administrasjon. Det foreslås at Stortingets administrasjon autoriserer kommisjonens leder, og at kommisjonens leder autoriserer øv-

rige kommisjonsmedlemmer og personer som utfører tjeneste eller arbeid for kommisjonen.

Presidentskapet foreslår videre i § 13 tredje ledd en generell bestemmelse om at kommisjonen skal iakttas hensynet til rikets sikkerhet og fremmede makter og ikke søke innsyn i sikkerhetsgraderte opplysninger i større utstrekning enn nødvendig. Bestemmelsen er i motsetning til fjerde ledd ikke avgrenset til å gjelde opplysninger som finnes i de hemmelige tjenestene, men gjelder også graderte opplysninger som finnes i andre virksomheter, som departementene og Statsministerens kontor. Bestemmelsen er ment som en påminnelse til kommisjonen om at det er særskilte hensyn som gjør seg gjeldende når det søkes innsyn i sikkerhetsgraderte opplysninger, og at det kan ha alvorlige skadefølger dersom slike opplysninger blir kjent for uvedkommende. Presidentskapet presiserer at formuleringen ikke innebærer noen begrensning i kommisjonens tilgang på denne typen informasjon. I tråd med innspill til høringsnotatet fra kontroll- og konstitusjonskomiteen understreker presidentskapet at bestemmelsen ikke gir forvaltningen et rettsgrunnlag for å nekte utlevering av sikkerhetsgraderte opplysninger til kommisjonen.

Presidentskapet viser til at forsvarsministeren i sitt høringsinnspill, i tillegg til å uttrykke støtte til nevnte regulering, har foreslått et uttrykkelig unntak for innsyn i opplysninger som er innhentet for etterretningsformål gjennom metodebruk etter lov om etterretningstjenesten kapittel 6. Presidentskapet mener at et slikt generelt unntak i for stor utstrekning vil innskrenke kommisjonens tilgang til informasjon, og går derfor ikke videre med dette forslaget.

Samtidig ser presidentskapet at det i lys av etterretningstjenestens samfunnsoppdrag er et legitimt behov for beskyttelse av særlig sensitiv informasjon, slik som opplysninger om kilder, metodebruk og informasjon mottatt fra samarbeidende land. For å sikre at kommisjonen får tilgang på den informasjonen den har behov for, samtidig som hensynet til rikets sikkerhet ivaretas, foreslår presidentskapet en bestemmelse som bygger på den eksisterende kontrollmodellen, hvor EOS-utvalget har innsyn i de hemmelige tjenestenes virksomhet på Stortingets vegne. Kommisjonen vil med en slik løsning også kunne nyttiggjøre seg den erfaring, innsikt og teknologiske ekspertise som EOS-utvalget og dettes sekretariat besitter når det gjelder å søke etter og innhente opplysninger fra tjenestene.

Ved opprettelsen av EOS-utvalget ble det av hensyn til samfunnets tillit til kontrollen med de hemmelige tjenestene ansett som viktig at utvalget har en «bredest mulig partipolitisk sammensetning» og at utvalget selv besitter rikspolitisk erfaring. Dette er således et sentralt element i den norske modellen for kontroll med de hemmelige tjenestene.

Når det gjelder bistand til den uavhengige granskingskommisjonen, vil derimot denne partipolitiske tilknytningen kunne komme i et visst spenningsforhold med forutsetningene i Innst. 160 S (2025–2026), hvor det ble stilt krav til at medlemmene av granskingskommisjonen ikke burde ha nåværende eller tidligere partipolitisk tilknytning. Det er derfor i særloven særskilt fastsatt at EOS-utvalget ved behandling av anmodninger fra kommisjonen bare skal være sammensatt av de to medlemmene som er oppnevnt på bakgrunn av sin tekniske og juridiske fagkompetanse, og ikke de partipolitisk oppnevnte medlemmene. Dermed vil det sikres at også EOS-utvalget opptrer uten partipolitisk tilknytning ved sin behandling av anmodninger fra kommisjonen. EOS-utvalget ved de to utvalgsmedlemmene som er oppnevnt på bakgrunn av sin tekniske og juridiske fagkompetanse, vil kunne støttes av EOS-utvalgets sekretariat på vanlig måte. Den foreslåtte ordningen innebærer et unntak fra EOS-kontrollloven § 13 første ledd som fastslår at utvalget er beslutningsdyktig når fem medlemmer er til stede.

Presidentskapet foreslår en bestemmelse om at kommisjonen, innenfor sitt mandat, kan anmode EOS-utvalget ved de faglig oppnevnte medlemmene om å innhente opplysninger fra etterretnings-, overvåknings- og sikkerhetstjenestene på kommisjonens vegne. Dersom tjenestene avslår en begjæring om innsyn fordi den mener det foreligger særlige hensyn som tilsier at opplysninger ikke bør utleveres direkte til kommisjonen, kan kommisjonen i stedet rette en anmodning til EOS-utvalget om å innhente informasjonen på kommisjonens vegne. Kommisjonen vil også kunne rette en slik anmodning til EOS-utvalget dersom kommisjonen ønsker å verifisere opplysninger mottatt fra tjenestene. Presidentskapet foreslår at EOS-utvalget uten hinder av taushetsplikt skal viderefremde til kommisjonen opplysninger som er nødvendige for at kommisjonen kan utføre sine oppgaver i henhold til mandatet. EOS-utvalget, ved de to faglig oppnevnte medlemmene støttet av utvalgets sekretariat, skal ha tett dialog med kommisjonen om dette. Det forutsettes at det etableres kontakt mellom de to organenes sekretariater for å legge til rette for et godt samarbeid. Det forutsettes videre at EOS-utvalget med bakgrunn i hensynet til å beskytte metoder, kilder og samarbeidspartnere vurderer på hvilket detaljeringsnivå opplysninger kan formidles til kommisjonen. Dersom EOS-utvalget og granskingskommisjonen ikke skulle komme til enighet, kan kommisjonen ta spørsmålet opp med Stortingets presidentkap, som vurderer videre håndtering i dialog med lederne for partigruppene på Stortinget.

Den foreslåtte modellen innebærer at EOS-utvalget, ved de to faglig oppnevnte medlemmene, i medhold av særloven får en innsynsrett knyttet til annet formål enn det som ellers følger av utvalgets egne kontrollformål, jf.

EOS-kontrollloven § 2. Dette innebærer at utvalget også vil kunne innhente opplysninger om personer som ikke er bosatt i riket, og organisasjoner som ikke har tilhold her, eller som angår utledninger hvis opphold er knyttet til tjeneste for fremmed stat. EOS-kontrollloven § 5 femte ledd slår fast at EOS-utvalget ellers bare kan utøve slik kontroll «når særlige grunner tilsier det».

Bestemmelsen i fjerde ledd foreslås ikke å være avgrenset til etterretningstjenesten, men kan i prinsippet benyttes for innhenting av opplysninger i alle virksomheter som ligger under EOS-utvalgets kontrollområde, inkludert opplysninger innhentert gjennom Politiets sikkerhetstjenestes bruk av forebyggende tvangsmidler. Dersom tjenestene mener at det foreligger særlige hensyn som tilsier at opplysninger ikke bør utleveres direkte til kommisjonen, vil tjenestene altså i stedet kunne henvise til den mulighet kommisjonen har til å rette en anmodning til EOS-utvalget om å gjennomføre undersøkelser på kommisjonens vegne.

For det tilfellet at kommisjonens anmodning skulle gjelde «særlig sensitiv informasjon» i etterretningstjenesten, hvor også EOS-utvalgets egen innsynsrett er begrenset, jf. merknader til EOS-kontrollloven § 8 i Innst. 431 L (2016–2017), vises det til de prosedyrer som gjelder ved uenighet. Regelen er da at saken skal forelegges forsvarsministeren. Oppnås det ikke enighet, kan spørsmålet bringes inn for Stortinget. I forbindelse med kommisjonsarbeidet vil den praktiske fremgangsmåte være at kommisjonen bringer spørsmålet inn for Stortingets presidentkap, som igjen vurderer videre oppfølging.

Presidentskapet har ellers merket seg at forsvarsministeren i sitt høringsinnspill uttaler:

«Som øverste konstitusjonelt ansvarlig for Etterretningstjenesten vil jeg pålegge tjenesten å etterleve sin plikt om å dele alt materiale som kan ha betydning for gjennomføring av kommisjonens arbeid.»

Presidentskapet legger til grunn at tilsvarende pålegg vil bli gitt av andre statsråder som har konstitusjonelt ansvar for virksomheter som besitter gradert materiale som kan betydning for gjennomføring av kommisjonens arbeid.

3.4.5 INNSYN I KOMMISSJONENS DOKUMENTER OG MØTEOFFENTLIGHET

Kontroll- og konstitusjonskomiteen legger i Innst. 160 S (2025–2026) til grunn at offentliglova som utgangspunkt bør gjelde for granskingskommisjonen, men foreslår samtidig enkelte unntak og presiseringer av hensyn til kommisjonens uavhengighet og arbeid.

Presidentskapet foreslår i § 14 at offentliglova som utgangspunkt skal gjelde for kommisjonens dokumenter. Dette innebærer at både de sentrale hovedre-

glene om innsyn i kapittel 2, og unntakene i kapittel 3 vil gjelde for kommisjonen.

Presidentskapet foreslår flere unntak fra og presiseringer til offentleglovas regler.

Det foreslås at kommisjonen kan bestemme at krav om innsyn i dokument som er omfattet av offentleglova eller annen regulering av offentlighet og innsyn, og som gjelder forhold som er omfattet av mandat til kommisjonen, skal behandles av avsenderorganet. Er et slikt dokument påført påtegning om at det er unntatt fra offentleglova eller andre regler om offentlighet og innsyn, kan det i kommisjonen uten videre unntas fra innsyn. Reglene innebærer i praksis en regulering av hvem innsynskravet skal rettes mot, og vil bidra til at kommisjonen kan prioritere arbeidet med å besvare sitt mandat, fremfor å måtte bruke betydelige ressurser på å behandle innsynskrav i dokumenter innhentet fra andre organer.

Det foreslås videre et unntak fra offentlighet for forklaringer som gis til kommisjonen. I høringsnotatet ble det foreslått at det skulle være adgang til å gi innsyn i en forklaring dersom den som hadde gitt forklaringen, samtykket til dette. Presidentskapet viser til høringsinnspill fra Lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet om at en samtykkebasert ordning kan medføre press på, og i ytterste konsekvens mistenkeliggjøring av, personer som har avgitt forklaring, men som ikke ønsker å samtykke til offentliggjøring. Dette kan igjen påvirke hvor fritt den enkelte vil forklare seg. Tilsvarende bekymringer er formidlet fra kommisjonen. Presidentskapet deler disse vurderingene, og legger til grunn at både hensynet til kommisjonens reelle informasjonstilgang og hensynet til de som forklarer seg for kommisjonen, tilsier at det ikke bør være adgang til å samtykke til innsyn i egen forklaring. Presidentskapet går etter dette ikke videre med forslaget som var på høring, om adgang til å samtykke til innsyn i egen forklaring

Presidentskapet foreslår imidlertid to nye unntaksbestemmelser på bakgrunn av innspill fra kommisjonen og ett unntak som følge av at kommisjonen opprettes som et selvstendig eksternt organ for Stortinget.

Presidentskapet viser til at kommisjonen kan motta henvendelser om kritikkverdige forhold som ledd i granskningen, og at offentleglova i begrenset grad gir vern for slike varsler utenfor arbeidsforhold. Det foreslås derfor å lovfeste en adgang til å unnta slike henvendelser fra offentlighet. Terskelen for unntak skal være høy, og ikke alle henvendelser om kritikkverdige forhold vil kunne unntas. Lignende bestemmelser finnes i riksrevisjonsloven og i Stortingets regler om dokumentinnsyn for så vidt gjelder henvendelser om kritikkverdige forhold mottatt som ledd i Stortingets kontrollvirksomhet.

Presidentskapet viser til at offentleglova ikke på alle punkter er tilpasset en granskingskommisjons særtrekk. Det foreslås derfor en egen bestemmelse for de tilfeller hvor offentleglova ikke gir hjemmel for unntak, og hvor kommisjonen mener at unntak fra innsyn er nødvendig av hensyn til granskingen. Dette kan for eksempel gjelde dersom kommisjonen mottar opplysninger fra utenlandske myndigheter, ettersom offentleglova i slike tilfeller bare åpner for unntak når det er påkrevd av hensyn til norske utenrikspolitiske interesser. Presidentskapet foreslår derfor at det lovfestes en særskilt hjemmel for å kunne unnta dokumenter fra innsyn når særlige grunner tilsier at unntak er nødvendig av hensyn til gjennomføringen av granskingen.

Som følge av at kommisjonen foreslås organisert som selvstendig eksternt organ for Stortinget, foreslås det at dokumenter som utveksles mellom Stortinget og kommisjonen, og som gjelder kommisjonens budsjett og interne administrasjon, kan unntas offentlighet.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen legger i Innst. 160 S (2025–2026) til grunn at kommisjonens avgjørelser i innsynssaker bør være endelige og ikke skal kunne påklages. Dette er fulgt opp i § 14 andre ledd.

Det er i siste ledd foreslått en bestemmelse om at kommisjonens møter er lukkede med mindre kommisjonen bestemmer noe annet. Når forklaringer gitt til kommisjonen er unntatt fra innsyn, tilsier sammenhengen i regelverket at heller ikke møtene hvor forklaringene gis, skal være offentlige.

3.4.6 JOURNAL OG ARKIV

Presidentskapet foreslår i § 15 at kommisjonen skal føre journal og arkiv i tråd med arkivlova med forskrifter så langt den passer. Dette vil sikre at kommisjonen fører arkiv og journalfører dokumenter mv. i tråd med arkivregelverket. Reguleringen gir også kommisjonen anledning til å utvise en viss fleksibilitet og til å tilpasse sin ressursbruk når det gjelder de mer detaljerte og tekniske kravene i regelverket.

Når det gjelder overlevering av arkiv, foreslås det at kommisjonen skal overlevere sitt arkiv til statlig bevaringsinstitusjon for arkiv, og at dokumenter som ikke skal avleveres til bevaringsinstitusjonen, skal kasseres. Det forutsettes at det gjøres en særskilt vurdering av behov for avlevering av kopier av fortrolig materiale som finnes hos andre offentlige myndigheter, for eksempel dokumenter som er innhentet fra politi- og påtalemyndigheten. Regjeringsnotater bør returneres til Statsministerens kontor, slik det er gjort i forbindelse med utlevering av regjeringsnotater til tidligere kommisjonsarbeider. Det legges til grunn at overlevering skal skje til stortingsarkivet, og ikke til Nasjonalarkivet, som forutsatt i kontroll- og konstitusjonskomiteens innstilling, jf.

innlegg fra komiteens saksordfører under debatten i Stortinget 17. mars 2026.

Nasjonalarkivet har i sin høringsuttalelse tatt til orde for at avlevering bør skje til Nasjonalarkivet og viser blant annet til sin erfaring med kommisjonsarkiv. Nasjonalarkivet viser ellers til at det ut ifra et brukerperspektiv er viktig at arkivet kan benyttes uten at den enkelte må rekonstruere arkivmaterialet, og at alle innhentede dokumenter bør overleveres uavhengig av hvor de er innhentet fra. Når det gjelder sistnevnte, viser *presidentskapet* til at kommisjonens svært vide adgang til innhenting av informasjon tilsier at kopier av dokumenter ikke bør oppbevares hos andre enn avgivende institusjon for ettertiden der det gjør seg spesielle hensyn knyttet til fortrolighet gjeldende.

Når det gjelder dokumenter og opplysninger som er unntatt fra innsyn i kommisjonen på grunn av taushetsplikt eller av andre grunnlag for unntak, foreslår *presidentskapet* at reglene om taushetsplikt og om innsyn hos kommisjonen skal følge dokumentene og gis anvendelse også for bevaringsinstitusjonen.

Bestemmelsen om at kommisjonens avgjørelser i innsynssaker ikke skal kunne påklages, foreslås imidlertid ikke gjort gjeldende for bevaringsinstitusjonen ettersom hensynet til at kommisjonen skal være selvstendig og uavhengig i sitt arbeid da ikke lenger gjør seg gjeldende. I Stortinget vil det være Stortingets presidentskap som er klageinstans for avslag på innsyn truffet av stortingsarkivet. Når det gjelder spørsmålet om klageorgan, som ble kommentert i høringen av partiet Rødt, bemerker *presidentskapet* at Stortinget nylig har behandlet spørsmål om opprettelse av en uavhengig klagenemnd uten at det fikk flertall, senest i forbindelse med vedtakelsen av Stortingets reviderte innsynsregler, jf. Innst. 512 S (2024–2025). *Presidentskapet* anser derfor dette ikke for aktuelt.

3.5 De berørtes og andres rettigheter

3.5.1 RETT TIL Å LA SEG BISTÅ

Presidentskapet foreslår i § 16 at enhver har rett til å la seg bistå på ethvert trinn av granskingskommisjonens arbeid. At det skal gis slike rettigheter, følger av Stortingets forretningsorden § 19 fjerde ledd, hvor det heter:

«Alle har rett til å la seg bistå på ethvert trinn av granskingskommisjonens arbeid.»

Denne rettigheten gjelder alle som involveres i granskingskommisjonens arbeid, og ikke bare de som anses som «berørte». De særlige rettighetene som gjelder for «berørte», er omtalt i punkt 3.5.2.

Presidentskapet foreslår videre en egen bestemmelse om at kommisjonen etter søknad kan dekke nødvendige utgifter til reise og opphold for den som av-

gir forklaring for kommisjonen. Slik reisedekning vil særlig være aktuelt når kommisjonen finner det nødvendig at personer som befinner seg utenfor Norge, møter fysisk for kommisjonen. Det forutsettes at slike utgifter dekkes i tråd med det som følger av statens særavtaler for reiser innenlands og utenlands.

3.5.2 SÆRLIGE RETTIGHETER FOR BERØRTE

Det fremgår uttrykkelig av kommisjonens mandat at den ikke skal «ta stilling til rettslig ansvar for enkeltpersoner». Kommisjonens omtale av enkeltpersoner vil likevel kunne få konsekvenser for disse. Kommisjonen bør derfor være bevisst på forholdet til uskyldspresumasjonen i sitt arbeid, og særlig være påpasselig med at det ikke gis begrunnelser i rapporten som kan tolkes som en skyldkonstatering.

I § 17 foreslår *presidentskapet* regler om de berørtes rettigheter, herunder regler som skal ivareta retten til kontradiksjon.

De «berørte» er definert som de som får sitt forhold undersøkt av kommisjonen. I bestemmelsen reguleres retten til å få dekket nødvendige kostnader til bistand på nærmere vilkår, retten til å gjøre seg kjent med opplysninger av betydning for vedkommendes eget forhold og retten til i rimelig utstrekning å uttale seg om faktiske opplysninger som kommisjonen vurderer å legge til grunn i rapporten. I tråd med føringene i Innst. 160 S (2025–2026) bør de berørtes syn komme til uttrykk i den endelige granskingsrapporten

Bestemmelsen gir videre kommisjonen adgang til å gi den berørte anledning til å være til stede i samtaler med andre.

Bestemmelsen pålegger også kommisjonen, før den avgir sin rapport, å orientere alle som har vært berørt av undersøkelsen, om utfallet av undersøkelsen for deres vedkommende.

3.6 Administrative bestemmelser

Som følge av at kommisjonen rettslig sett vil være organisert som et uavhengig, eksternt organ for Stortinget, er det nødvendig med enkelte bestemmelser som regulerer administrative forhold.

Presidentskapet foreslår i § 2 en bestemmelse om kommisjonens oppgaver, som vil være å gjennomføre undersøkelser i tråd med særlig mandat vedtatt av Stortinget 15. april 2026. Det er videre foreslått tatt inn bestemmelser om personalet og om økonomiforvaltning i §§ 18 og 19. Disse bestemmelsene er utformet med utgangspunkt i lignende bestemmelser for øvrige eksterne organer for Stortinget, men tilpasset kommisjonens midlertidige karakter.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser

De økonomiske og administrative konsekvensene av lovforslagene forventes å bli beskjedne. Det kan påløpe noen kostnader dersom kommisjonen benytter seg av hjemmelen i § 6 til å pålegge noen å avgi forklaring og fremlegge dokumenter og andre gjenstander. Det kan også påløpe kostnader til dekning av nødvendige kostnader til reiser eller til bistand for personer som forklarer seg for kommisjonen, jf. forslaget §§ 16 og 17.

Det er i Prop. 96 S (2025–2026) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2026 foreslått bevilgninger til kommisjonens arbeid i 2026.

5. Merknader til lovbestemmelsene

Kapittel 1 Formål, mandat og habilitet

Til § 1 Lovens formål

Formålsbestemmelsen er ment å være klargjørende for lovens brukere og et hjelpemiddel ved tolkingen av de øvrige reglene i loven, og slike formålsbestemmelser har derfor vært vanlig i lover om informasjonstilgang for granskingskommisjoner eller -utvalg.

Til § 2 Kommisjonens oppgaver

Kommisjonen etableres som et eksternt, uavhengig organ tilknyttet Stortinget. Første punktum fastsetter organets oppgaver, som er å undersøke de forhold som har blitt aktualisert gjennom offentliggjøringen av Epstein-dokumentene, i tråd med mandat fastsatt av Stortinget. Mandatet ble fastsatt i stortingsvedtak 15. april 2026, jf. Innst. 200 S (2025–2026). I andre punktum er det uttrykkelig presisert at kommisjonen utfører sine oppgaver selvstendig og uavhengig av Stortinget.

Til § 3 Habilitet

Første ledd første punktum fastsetter at domstolloven §§ 106 og 108 gjelder tilsvarende for kommisjonens medlemmer og enhver som utfører arbeid eller tjeneste for kommisjonen. Ansatte i kommisjonens sekretariat vil utføre «arbeid» for kommisjonen, mens alternativet «tjeneste» for eksempel vil omfatte konsulenter eller andre eksterne oppdragstakere som engasjeres av kommisjonen. Det presiseres at bestemmelsen vil gjelde for enhver som utfører arbeid eller tjeneste for kommisjonen, både når avgjørelser treffes, og ved tilrettelegging av grunnlag for kommisjonens arbeid.

Domstolloven er strengere enn forvaltningsloven, både når det gjelder de absolutte inhabilitetsgrunnene, og når det gjelder den rettslige standarden for når inha-

bilitet ellers inntreffer. Forvaltningsloven § 6 første ledd er i stor grad bygget på domstolloven § 106, men omfatter en snevrere personkrets – blant annet faller søskenbarn utenfor forvaltningslovens automatiske inhabilitetsregler, mens de omfattes av domstolloven § 106.

Når det gjelder den skjønnsmessige habilitetsstandard, har domstolloven § 108 og forvaltningsloven § 6 andre ledd en tilnærmet lik ordlyd. Likevel viser praksis fra Høyesterett at domstollovens regel anvendes strengere, slik at terskelen for inhabilitet etter domstolloven er lavere enn etter forvaltningsloven.

Første ledd andre punktum fastsetter at der domstolloven bruker begrepet part, skal dette i denne loven omfatte alle som faller inn under definisjonen av den berørte i § 17 første ledd. Personkretsen som omfattes av disse to bestemmelsene, skal således forstås på samme måte, og det vises derfor til spesialmerkningene til § 17 første ledd.

Det følger av andre ledd at saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven § 8 skal gjelde så langt de passer, dersom det oppstår spørsmål om inhabilitet for kommisjonens medlemmer eller personer som utfører arbeid eller tjeneste for kommisjonen. Dette innebærer at kommisjonen treffer avgjørelsen selv, uten at vedkommende medlem deltar, jf. forvaltningsloven § 8 andre ledd. For ansatte i sekretariatet og andre som yter bistand til kommisjonen, vil saksbehandlingsregelen i forvaltningsloven § 8 første ledd gjelde.

Kapittel 2 Kommisjonens tilgang til informasjon

Til § 4 Adgangen til å gi opplysninger til kommisjonen uten hinder av taushetsplikt

Første punktum innebærer at enhver uten hinder av taushetsplikt kan gi kommisjonen opplysninger som er nødvendige for at kommisjonen skal få utført sine oppgaver i henhold til mandatet.

Forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 4 åpner for at opplysninger formidles til bruk for «utrednings- og planleggingsoppgaver, eller i forbindelse med revisjon eller annen form for kontroll med forvaltningen». Personer som er underlagt forvaltningsmessig taushetsplikt etter forvaltningsloven § 13, vil derfor langt på vei kunne gi opplysninger underlagt taushetsplikt til kommisjonen basert på denne hjemmelen. Bestemmelsen omfatter imidlertid ikke annen lovbestemt taushetsplikt, herunder tjenester og personer med profesjonsbestemt taushetsplikt og taushetsplikt basert på avtale eller instruks. I tillegg er kommisjonens mandat såpass bredt at det kan gå ut over det som naturlig kan anses som «kontroll med forvaltningen».

At fritaket fra taushetsplikt gjelder «enhver», innebærer i utgangspunktet at taushetsplikt etter både lov og forskrift er omfattet, herunder taushetsplikt etter forvaltningsloven § 13, politiloven § 24, jf. politiregisterlo-

ven kapittel 5 og 6, samt profesjonsbestemt taushetsplikt (se likevel § 4 andre punktum og kommentarer til denne).

Fritaket gjelder også avtalesfestet og instruksbasert taushetsplikt. Det at noen gir nødvendige opplysninger til kommisjonen med hjemmel i denne bestemmelsen, vil dermed ikke medføre et avtalebrudd. Det følger av mandatet at offentlige myndigheter forutsettes å stille til rådighet for kommisjonen alle opplysninger som kommisjonen anser kan være av interesse for saken. Dersom taushetsplikt følger av en gyldig instruks for tjeneste eller arbeid for statlig eller kommunalt organ, eksempelvis beskyttelsesinstruksen, som gjelder for forvaltningen, vil brudd på denne plikten i utgangspunktet kunne straffes etter straffeloven § 209 første ledd, jf. bestemmelsen i andre ledd. Fritaket fra taushetsplikt etter lovforslaget § 4 vil imidlertid også gjelde slik taushetsplikt, og det vil derfor ikke innebære noe brudd på instruksbasert taushetsplikt å gi opplysninger til kommisjonen.

Det vil ikke være aktuelt med straffansvar etter straffeloven §§ 209 flg. for den som etter en forsvarlig vurdering kommer til at det er nødvendig å levere taushetsbelagte opplysninger til kommisjonen, selv om det senere viser seg at kommisjonen ikke hadde behov for opplysningene. En unødvendig utlevering som ikke bygger på en forsvarlig vurdering, vil derimot innebære et brudd på taushetsplikten. Dette gjelder ved frivillig utlevering av opplysninger til kommisjonen. Ved eventuelt pålegg fra kommisjonens side i medhold av lovforslaget § 6 vil slikt straffansvar ikke være aktuelt.

I vurderingen av om nødvendighetskriteriet er oppfylt, må individets interesser avveies mot samfunnets interesser, sett i lys av formålet med inngrepet. Når det gjelder inngrep i privatlivet, må det vurderes om det foreligger tilstrekkelig tungtveiende samfunnsinteresser som taler for at det i en konkret situasjon iverksettes et inngrep. Villkåret er at det må være et rimelig forhold mellom hensynene som støtter opp om tiltaket, og den byrden som individet vil påføres. Dette er en vurdering som må gjøres konkret i den enkelte sak. Dersom det blir aktuelt å pålegge private parter å gi kommisjonen tilgang til opplysninger underlagt avtalesfestet taushetsplikt, må kommisjonens hjemmelsgrunnlag for å sikre at opplysningene ikke gjøres kjent for uvedkommende, inngå i forholdsmessighetsvurderingen.

Andre punktum gjør unntak fra fritaket fra taushetsplikt for opplysninger som nevnt i tvisteloven § 22-5 som gjelder bevisforbud og bevisfritak for betroelser til særlige yrkesutøvere. En tilsvarende regel finnes i straffeprosessloven § 119. Praktiske kategorier i denne sammenheng er advokater og leger.

Bestemmelsene om bevisforbud gjelder bare for de nevnte personene når de betros opplysninger «i deres stilling». For advokater innebærer det at bevisforbudet

kun gjelder når de opptrer i såkalt «egentlig advokatvirksomhet». Kjerneområdet for denne type virksomhet er juridisk rådgivning og bistand utenfor rettergang. Eiendomsmegling etc. faller utenfor, men det kan i den sammenheng også gis advokatråd, som i så fall omfattes av bevisforbudet. Det må foretas en konkret vurdering av om bistand som er ytet av en advokat, faller inn under dette. Se blant annet HR-2025-1717-U, med videre henvisning blant annet til Rt-2014-773.

Til § 5 *Undersøkelser i utenriks tjenesten*

Det forutsettes at offentlige myndigheter tilrettelegger for at kommisjonen får tilgang til relevant informasjon. Det kan imidlertid etter omstendighetene være praktisk at det avtales at kommisjonen selv kan gjøre undersøkelser i utenriksforvaltningens arkiver mv. Bestemmelsen gir kommisjonen adgang til, uten hinder av taushetsplikt, å kunne kreve å foreta de undersøkelser som den finner nødvendig for at kommisjonen skal få utført sine oppgaver i henhold til mandatet. En lignende bestemmelse er gitt i riksrevisjonsloven § 6-1 første ledd første punktum. I tillegg til Utenriksdepartementet omfatter hjemmelen utenriksstasjonene og underlagte virksomheter, herunder Norad. I den grad det skulle oppstå spørsmål om innsyn i ansattes e-postkasser el., forutsettes det at kommisjonen følger de regler som gjelder etter forskrift om arbeidsgivers innsyn i e-postkasse og annet elektronisk lagret materiale.

Til § 6 *Pålegg om forklaringsplikt og fremleggelse av dokumenter og andre gjenstander*

Bestemmelsen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene som gjaldt for granskingskommisjonene knyttet til Scandinavian Star-ulykken og Mehamn-ulykken og Lund-kommisjonen. For å oppstille nødvendige rettssikkerhetsgarantier er forslaget basert på prosesslovgivningen, der kommisjonens pålegg skal treffes i form av kjennelse og kan ankes til Høyesterett. Forslaget skiller seg likevel fra de nevnte tidligere lovreguleringene ved at muligheten for kommisjonen til å kunne pålegge noen å avgi forklaring eller kreve fremlagt opplysninger på annen måte, først forutsettes å bli aktualisert dersom kommisjonen ikke har fått tilgang til nødvendig informasjon basert på frivillighet. Det foreslås derfor ikke en generell forklaringsplikt eller plikt til å fremlegge dokumenter og andre gjenstander for kommisjonen. Omfanget av plikten til å gi kommisjonen opplysninger vil på den annen side kunne være noe videre enn det som fulgte for de nevnte kommisjonene, dersom kommisjonen først mener det er nødvendig å gi pålegg etter § 6.

Første ledd innebærer at kommisjonen gis adgang til å treffe kjennelse om plikt til å møte og avgi forklaring og fremlegge dokumenter og andre gjenstander for kommisjonen. Bestemmelsen fastslår at dersom kom-

misjonen treffer slik kjennelse om pålegg, gjelder følgende bestemmelser i tvisteloven så langt de passer:

- § 22-4 Bevisforbud om rettsforhandlinger og rettsavgjørelser
- § 22-5 Bevisforbud og bevisfritak for betroelser til særlige yrkesutøvere
- § 22-6 Bevisforbud om vandel og troverdighet
- § 22-6 a Bevisforbud om interne straffesaksopplysninger
- § 22-7 Forbud mot bevis framskaffet på utilbørlig måte
- § 22-8 Bevisfritak for nærstående for opplysninger meddelt av parten
- § 22-9 Bevisfritak for belastende personopplysninger
- § 22-11 Bevisfritak for massemedia – kildevern
- § 24-4 Plikt til å forberede forklaringen og ta med bevis.

Dette innebærer at dersom kommisjonen benytter seg av kompetansen til å gi pålegg, må kommisjonens kjennelse ligge innenfor rammene av de aktuelle reglene om bevisforbud og bevisfritak. Dette omfatter eventuelt pålegg om fremleggelse av dokumenter og andre gjenstander, på lik linje med pålagt forklaringsplikt, og innebærer blant annet at kommisjonen ikke kan kreve fremlagt de deler av et dokument eller annen gjenstand som inneholder noe som besitteren ville være utelukket fra eller fritatt fra å avgi forklaring om, etter de aktuelle bestemmelsene i tvisteloven. At de aktuelle bestemmelsene i tvisteloven gjelder «så langt de passer», innebærer blant annet at kommisjonens pålegg vil kunne omfatte forklaring om opplysninger som omtalt i tvisteloven § 22-9 andre ledd.

Pålegg etter den foreslåtte bestemmelsen kan rettes mot «enhver», og dette omfatter både fysiske og juridiske personer. Et pålegg om fremleggelse av dokumenter eller andre gjenstander vil dermed kunne rettes mot en juridisk person. Eventuell forklaringsplikt vil imidlertid kun gjelde fysiske personer. Som for fysiske personer vil imidlertid rekkevidden av norsk jurisdiksjon kunne innebære en begrensning, samt eventuelle folkerettslige bestemmelser om immunitet.

Kjennelse kan treffes av kommisjonen med alminnelig flertall, og det forutsettes at de som er pålagt å forklare seg, avgir forklaring for en samlet kommisjon.

Hvor langt hjemmelen til å gi pålegg eventuelt begrenses av forholdet mellom norsk rett og folkeretten, forutsettes vurdert konkret av kommisjonen dersom spørsmålet skulle bli aktualisert.

Andre ledd fastslår at det forutsettes at den som pålegges slik plikt etter første ledd, skal få anledning til å uttale seg før kommisjonen treffer kjennelse.

Tredje ledd regulerer at forklaringer gitt etter pålegg i medhold av første ledd skal avgis for lukkede dører.

Hensynet til sakens opplysning i sin alminnelighet ivaretas best ved at forklaringer kan gis uten at presse og publikum er til stede. Regelen i § 14 siste ledd om at kommisjonen kan bestemme at møter ikke skal være lukkede, kommer ikke til anvendelse i de tilfeller hvor det er gitt pålegg om å møte og forklare seg for kommisjonen. Tvisteloven § 24-8 femte ledd (om avgivelse av forsikring) gjelder så langt det passer. Det forutsettes at den praktiske gjennomføringen av forklaringene for øvrig foregår etter rutiner fastsatt av kommisjonen selv.

Fjerde ledd regulerer kommisjonens avgjørelse om godtgjørelse til den som etterkommer et pålegg etter første ledd. Kommisjonens avgjørelse kan ikke ankes eller påklages.

Til § 7 *Rettergangsstraff og erstatning*

Bestemmelsen gir kommisjonen adgang til ved kjennelse å ilegge rettergangsstraff eller erstatningsansvar til den som ikke etterkommer rettskraftig pålegg etter § 6 første ledd, jf. domstoloven §§ 205, 206, 207 og 209. Domstoloven § 215 gjelder tilsvarende, noe som innebærer at den det gjelder, må bli gjort kjent med at det kan bli ilagt ansvar, og få en frist for merknader. Dette ivaretar det grunnleggende krav om kontradiksjon før noen blir ilagt straff eller erstatningsansvar.

Til § 8 *Anke til Høyesterett*

Kjennelser fra kommisjonen etter §§ 6 og 7 kan ankes til Høyesterett. Anken skal avgjøres av Høyesteretts ankeutvalg, jf. tvisteloven § 30-9. Det forutsettes at ankeutvalget kan prøve alle sider av saken, herunder om de aktuelle reglene om bevisforbud og bevisfritak er anvendt korrekt av kommisjonen.

Til § 9 *Straff for uriktig forklaring*

Bestemmelsen fastslår at straffelovens regler om uriktig forklaring i § 221 første ledd bokstav c gis tilsvarende anvendelse for personer som forklarer seg for kommisjonen. Dette innebærer at de som forklarer seg for kommisjonen etter pålegg om det, gjør dette under straffansvar. Straffansvar gjelder imidlertid ikke en mistenkt som forklarer seg uriktig om det forhold mistenken mot vedkommende gjelder, jf. straffeloven § 221 andre ledd første punktum. Dersom en person har status som mistenkt eller siktet i en pågående straffesak, samtidig som vedkommende blir pålagt å forklare seg sant for granskingskommisjonen om det samme forholdet, kan dette være uheldig av hensyn til selvinkrimineringsvernet, jf. SP artikkel 14 nr. 3 bokstav g og EMK artikkel 6 nr. 1. Det foreslås derfor eksplisitt regulert at straffansvar ikke gjelder i en slik situasjon.

Det kan heller ikke utelukkes at problemstillingen knyttet til forklaringsplikt og eventuelt straffansvar ved usann forklaring, og de sider dette har til retten til å ikke inkriminere seg selv, vil aktualisere seg for flere enn de personene som på det aktuelle tidspunktet er mistenkt

eller siktet i en pågående etterforskning eller straffesak. Det forutsettes derfor at begrepet «mistenkt» i straffeloven § 221 andre ledd første punktum i denne sammenhengen også vil kunne omfatte personer som blir mistenkt eller siktet i straffeprosesslovens forstand på et senere tidspunkt, på bakgrunn av de forhold kommisjonens undersøkelser gjelder. Det er derfor presisert i siste punktum at straffansvar også skal bortfalle dersom vedkommende først senere får status som mistenkt.

Kapittel 3 Kommisjonens behandling av og utlevering av informasjon

Til § 10 Taushetsplikt

Første ledd fastslår at forvaltningsloven §§ 13 til 13 f skal gjelde for alle som utfører arbeid eller tjeneste for kommisjonen. Bestemmelsene regulerer taushetsplikt om noens personlige forhold eller forretningshemmeligheter. Etter ny forvaltningslov vil disse reglene følge av §§ 31 og 32, og det legges til grunn at disse bestemmelsene vil gjelde for kommisjonen dersom ny forvaltningslov trer i kraft før kommisjonen har avsluttet sitt arbeid. Forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 6 om at taushetsplikt ikke er til hinder for at forvaltningsorganet anmelder eller gir opplysninger om lovbrudd til påtalemyndigheten eller vedkommende kontrollmyndighet, når det finnes ønskelig av allmenne omsyn eller forfølging av lovbruddet har naturlig sammenheng med avgiverorganets oppgaver, gjelder imidlertid ikke. Dette må ses i sammenheng med forslag til § 11, som slår fast at opplysninger som kommisjonen har mottatt i medhold av §§ 4 og 6 ikke kan benyttes som bevis i en straffesak eller sivil sak. For å ta høyde for at det i § 9 er fastsatt at man kan straffes dersom man er pålagt å avgi forklaring og avgir uriktig forklaring til kommisjonen, følger det av § 10 første ledd tredje punktum at taushetsplikten ikke er til hinder for at kommisjonen anmelder eller gir opplysninger til påtalemyndigheten om uriktige forklaringer for kommisjonen. Det presiseres at dette unntaket er forutsatt å skulle tolkes snevert, og begrenser seg til opplysninger som kan underbygge at en person som er pålagt møte- og forklaringsplikt, har forklart seg uriktig for kommisjonen, og at det dermed er grunn til at påtalemyndigheten etterforsker forholdet nærmere og eventuelt tar ut tiltale.

Andre ledd har regler for de tilfeller hvor det gjelder en strengere taushetsplikt enn det som følger av forvaltningsloven. Dersom kommisjonen mottar opplysninger underlagt en strengere taushetsplikt, skal de strengere reglene gjelde. Dette kan for eksempel handle om at taushetsplikten omfatter flere opplysninger, at det er snevrere adgang til å dele opplysningene med andre, eller at taushetsplikten gjelder for en lengre periode. Eksempler på at strengere taushetsplikt kan gjelde, er taushetspliktsregler i politiloven og politiregisterloven.

Strengere taushetsplikt skal gjelde også etter at materialet har blitt avlevert til statlig bevaringsinstitusjon for de som er ansatt i eller som utfører arbeid eller tjeneste for bevaringsinstitusjonen.

Det følger av tredje ledd at taushetsplikten gjelder også etter at kommisjonen har avsluttet arbeidet.

Til § 11 Forbud mot bruk av opplysninger som bevis i straffesak eller sivil sak

Bestemmelsen fastsetter at opplysninger som kommisjonen har mottatt i medhold av §§ 4 og 6, ikke kan benyttes som bevis i en straffesak eller sivil sak, eller som dokumentasjon i tilsynssaker som kan gi grunnlag for reaksjoner mot enkeltpersoner.

Lignende bestemmelser for å bidra til god tilgang til opplysninger har blitt vedtatt for en rekke tidligere kommisjoner og granskingsutvalg, herunder Baneheiautvalget, Koronakommisjonen, Nav-granskingsutvalget og Partnerdrapsutvalget.

Bestemmelsen går foran de generelle bevisreglene i tvisteloven og straffeprosessloven, noe som blant annet innebærer at unntakene fra bevisforbudet i tvisteloven § 22-3 tredje ledd og de tilsvarende unntakene i straffeprosessloven § 118 ikke kommer til anvendelse.

Som en konsekvens av at det i § 9 er fastsatt at man kan straffes dersom man er pålagt å avgi forklaring og avgir uriktig forklaring til kommisjonen, er det likevel presisert at bevisforbudet ikke er til hinder for at det i en straffesak som gjelder uriktig forklaring etter straffeloven § 221, føres bevis om innholdet i forklaringer som er avgitt til kommisjonen.

Tilsvarende som for unntaket fra taushetsplikt i § 10 første ledd tredje punktum presiseres det at unntaket fra bevisforbudet er forutsatt å skulle tolkes snevert, og begrenser seg til opplysninger som kan underbygge at en person har gitt uriktige opplysninger til kommisjonen. Unntaket omfatter i alle tilfeller ikke opplysninger som er gitt frivillig til kommisjonen.

Til § 12 Behandling av personopplysninger

Første ledd gir kommisjonen et særskilt rettsgrunnlag for behandling av personopplysninger som er nødvendige for å oppnå formålet med kommisjonens arbeid, uten at det foreligger samtykke fra de personene opplysningene gjelder.

Formålet med kommisjonens arbeid følger av mandat vedtatt av Stortinget 15. april 2026, jf. Innst. 200 S (2025–2026). Hovedformålet med kommisjonens arbeid er å undersøke forhold og problemstillinger som har blitt aktualisert gjennom offentliggjøringen av Epstein-dokumentene. Formålet skal være å sikre et avklart faktisk grunnlag for forståelse og læring, for å bedre norske myndigheters integritet og åpenhet og gjøre utenriktjenesten bedre, mer effektiv og mer målrettet.

Personvernforordningen artikkel 9 oppstiller særskilte regler for behandling av såkalte særlige kategorier av personopplysninger (tidligere kalt «sensitive personopplysninger»), som blant annet omfatter genetiske og biometriske opplysninger med det formål å entydig identifisere en fysisk person samt helseopplysninger. Forordningens artikkel 10 gir nærmere regler om behandling av personopplysninger om «straffedommer og lovovertrедelser eller tilknyttede sikkerhetstiltak». Det følger av bestemmelsen at behandling av slike personopplysninger bare kan utføres under en offentlig myndighets kontroll, eller dersom behandlingen er tillatt i henhold til unionsretten eller medlemsstatenes nasjonale rett som sikrer nødvendige garantier for de registrertes rettigheter og friheter.

Unntaket fra den registrertes rettigheter som følger av personopplysningsloven § 16 første ledd bokstav d (opplysninger som i lov eller i medhold av lov er underlagt taushetsplikt), må vurderes ut ifra den strengere taushetsplikten, dersom kommisjonen er gitt opplysninger som er undergitt strengere regler om taushetsplikt enn det som følger av forvaltningsloven. Se nærmere lovforslaget § 10.

Andre ledd slår fast at kommisjonen er behandlingsansvarlig frem til den har avsluttet sitt arbeid. Kommisjonen som behandlingsansvarlig må selv gjennomføre egnede tekniske og organisatoriske tiltak for å sikre og påvise at behandlingen av personopplysninger utføres i samsvar med personvernforordningen.

Til § 13 Behandling av sikkerhetsgradert og beskyttet informasjon

Det følger av sikkerhetsloven § 1-4 at loven gjelder for Stortinget og organer for Stortinget så langt Stortinget bestemmer det. Beskyttelsesinstruksen er fastsatt av Kongen og gjelder etter sitt virkeområde ikke for Stortinget eller organer for Stortinget. Det er derfor i § 13 særskilt regulert i hvilken utstrekning slikt regelverk skal gjelde for kommisjonen.

Første ledd definerer hvilke regelverk som skal gjelde for kommisjonen.

Ved at sikkerhetsloven kapittel 5 med tilhørende forskrifter og beskyttelsesinstruksen gis anvendelse for kommisjonen, underlegges kommisjonen samme krav til behandling av gradert informasjon som gjelder for forvaltningen, herunder krav til merking, oppbevaring og forsendelse av dokumenter og krav til bruk av sikrede møterom ved gradert tale. De relevante forskriftsbestemmelsene er særlig virksomhetssikkerhetsforskriften kapitlene 4–7.

Sikkerhetsloven § 5-4 og beskyttelsesinstruksen § 7 åpner for at gradert informasjon kan deles av forvaltningen hvis det foreligger et «tjenstlig behov» hos kommisjonen. Kommisjonens medlemmer og alle som utfører tjeneste eller arbeid for kommisjonen, vil være un-

derlagt de særlige bestemmelsene om taushetsplikt som følger av sikkerhetsloven § 5-4, samt forbudet mot spredning av informasjon til personer som ikke av tjenstlige grunner må kjenne innholdet, jf. beskyttelsesinstruksen § 7.

Ved at sikkerhetsloven kapittel 8 om personellsikkerhet med tilhørende forskrifter gjøres gjeldende for kommisjonen, underlegges kommisjonens medlemmer og personer som utfører tjeneste eller arbeid for denne, sikkerhetslovens bestemmelser om sikkerhetsklarering og autorisasjon.

Det følger av andre ledd at Stortingets administrasjon er klareringsmyndighet, og at Stortingets presidentskap er klageinstans for vedtak truffet av Stortingets administrasjon. Stortingets administrasjon autoriserer kommisjonens leder, mens kommisjonens leder autoriserer øvrige medlemmer og personer som utfører tjeneste eller arbeid for kommisjonen.

Det følger av tredje ledd at kommisjonen skal iaktta hensynet til rikets sikkerhet og fremmede makter og ikke søke innsyn i sikkerhetsgraderte opplysninger i større utstrekning enn nødvendig. Bestemmelsen er i motsetning til fjerde ledd ikke avgrenset til å gjelde opplysninger som finnes i de hemmelige tjenestene, men gjelder også graderte opplysninger som finnes i andre virksomheter, som departementene og Statsministerens kontor. Bestemmelsen er ment som en påminnelse til kommisjonen om at det er særskilte hensyn som gjør seg gjeldende når det søkes innsyn i sikkerhetsgraderte opplysninger, og at det kan ha alvorlige skadefølger dersom slike opplysninger blir kjent for uvedkommende. Bestemmelsen gir imidlertid ikke et rettsgrunnlag for å nekte utlevering av opplysninger.

Av fjerde ledd første punktum fremgår det at kommisjonen innenfor sitt mandat kan anmode EOS-utvalget om å innhente opplysninger fra etterretnings-, overvåknings- og sikkerhetstjenestene på dennes vegne. Ved behandling av slike anmodninger fra kommisjonen skal EOS-utvalget bare være sammensatt av de to medlemmene som er oppnevnt på bakgrunn av sin tekniske og juridiske fagkompetanse, og ikke de partipolitisk oppnevnte medlemmene. Dette innebærer at EOS-utvalgets sekretariat ved behandling av anmodninger fra kommisjonen skal forholde seg til de to utvalgsmedlemmene som er oppnevnt på bakgrunn av teknisk og juridisk fagkompetanse. Bestemmelsen innebærer således et unntak fra EOS-kontrollloven § 13 første ledd, som fastsetter at utvalget er beslutningsdyktig når fem medlemmer er til stede. Det følger ellers av EOS-kontrollloven § 13 andre ledd at utvalget alltid skal være representert med minst to medlemmer på inspeksjoner.

Bestemmelsen er ikke til hinder for at tjenestene gir opplysninger direkte til kommisjonen, men tjenestene kan avslå å utlevere sensitive opplysninger om metoder, kilder, samarbeidspartnere mv. Tjenestene kan i slike

tilfeller henviser til at kommisjonen kan be EOS-utvalget om å innhente opplysninger på kommisjonens vegne. Dersom kommisjonen mener at tilgang til de aktuelle opplysningene er nødvendig for å oppfylle sitt mandat, vil fremgangsmåten være at kommisjonen retter en henvendelse til EOS-utvalget ved de to faglig oppnevnte medlemmene om å innhente opplysninger på dennes vegne. Kommisjonen må i så fall påse at anmodningen til EOS-utvalget er så tydelig som mulig med henblikk på hvilke konkrete forhold kommisjonen ønsker informasjon om. Kommisjonen vil også kunne rette en slik anmodning til EOS-utvalget dersom kommisjonen ønsker å verifisere opplysninger mottatt fra tjenestene.

EOS-utvalget ved de to faglig oppnevnte medlemmene er gjennom denne bestemmelsen gitt innsynsrett knyttet til et annet formål enn det som ellers følger av utvalgets egne kontrollformål, jf. EOS-kontrollloven § 2. Dette innebærer at utvalget også vil kunne innhente informasjon om personer som ikke er bosatt i riket, og organisasjoner som ikke har tilhold her, eller som angår utlendinger hvis opphold er knyttet til tjeneste for fremmed stat. Ifølge EOS-kontrollloven § 5 femte ledd kan utvalget ellers bare utøve slik kontroll «når særlige grunner tilsier det».

Det følger av § 13 fjerde ledd tredje punktum at EOS-utvalget uten hinder av EOS-kontrollloven § 11 første ledd om taushetsplikt kan videreformidle opplysninger til kommisjonen som er nødvendige for at den kan ivareta sine oppgaver. EOS-utvalget kan med bakgrunn i hensynet til å beskytte metoder, kilder og samarbeidspartnere vurdere på hvilket detaljeringsnivå opplysninger formidles til kommisjonen. Det forutsettes at det etableres kontakt mellom de to organenes sekretariater for å legge til rette for et godt samarbeid. Dersom EOS-utvalget, ved de to faglig oppnevnte medlemmene, og granskingskommisjonen ikke skulle komme til enighet om hvorvidt opplysninger skal videreformidles, kan kommisjonen ta spørsmålet opp med Stortingets presidentskap, som vurderer videre håndtering i dialog med lederne for partigruppene på Stortinget.

EOS-utvalget vil ikke kunne dele informasjon fra eventuelle samtaler i avhørs form dersom de kan identifisere avgiver, jf. EOS-kontrollloven § 9 fjerde ledd.

Til § 14 Dokumentinnsyn og møteoffentlighet

Det følger av første ledd at reglene om rett til innsyn etter offentleglova gjelder for kommisjonen med noen unntak og presiseringer.

Det følger av bokstav a at kommisjonen kan bestemme at krav om innsyn i dokument som er oversendt fra organ som er omfattet av offentleglova eller annen regulering av offentlighet og innsyn, og som gjelder forhold som er omfattet av mandatet til kommisjonen, skal behandles av avsenderorganet. «Annen regulering av offentlighet og innsyn» kan for eksempel være

politiregisterloven, Stortingets regler om dokumentinnsyn eller reglene om innsyn som gjelder for Stortingets eksterne organer, for eksempel riksrevisjonsloven. Forutsetningen om at kravet om innsyn må gjelde forhold som er omfattet av mandatet, innebærer at det må avgrenses mot andre dokumenter som oversendes kommisjonen. Dette kan for eksempel være dokumenter som gjelder administrative forhold i kommisjonen. Dokumenter som utveksles mellom kommisjonen og Stortingets administrasjon, er særlig regulert i bokstav e.

Reguleringen innebærer ikke et forbud mot at kommisjonen kan gi innsyn i dokumenter som er oversendt fra andre organer underlagt offentleglova eller annen tilsvarende regulering, og kommisjonen vil for eksempel kunne gi innsyn i dokumenter mottatt fra forvaltningen i tilfeller der det er ikke er tvilsomt at det er adgang til å gi innsyn.

Når det gjelder interne dokumenter som oversendes granskingskommisjonen fra andre organer, forutsettes det at slike dokumenter ikke mister karakteren av å være interne ved at de overleveres kommisjonen, jf. Ot.prp. nr. 102 (2004–2005) s. 131. Ved behandling av krav om innsyn i slike dokumenter må imidlertid avsenderorganet på vanlig måte vurdere om meroffentlighet skal praktiseres.

Det følger av bokstav b at forklaringer gitt til kommisjonen er unntatt fra innsyn. Regelen må ses i sammenheng med regelen i tredje ledd om at møtene hvor forklaringene gis, i utgangspunktet er lukkede.

Etter bokstav c kan kommisjonen unnta eksterne henvendelser om kritikkverdige forhold fra innsyn. Terskelen for unntak skal være høy. Bestemmelsen er bare aktuell der tungtveiende grunner gjør seg gjeldende, for eksempel der offentliggjøring vil kunne medføre en uforholdsmessig belastning for den som varsler, eller andre enkeltpersoner.

Bokstav d fastsetter at dokumenter eller opplysninger kan unntas fra innsyn når særlige grunner tilsier det og unntak er nødvendig av hensyn til gjennomføringen av granskingen. Bestemmelsen er ment som en snever sikkerhetsventil for situasjoner hvor offentlig innsyn kan skade eller vanskeliggjøre granskingen, herunder at det vanskeliggjør kommisjonens tilgang til informasjon. Særlige grunner kan blant annet være der opplysninger er innhentet fra aktører i utlandet, og hvor det er usikkert om offentleglova ivaretar alle potensielle situasjoner hvor det er behov for unntak. For eksempel vil kommisjonen kunne motta opplysninger fra utenlandske myndigheter eller personer, hvor det kan ligge en forutsetning om hemmelighet, men der vilkårene i offentleglova § 20 første ledd bokstav b ikke nødvendigvis er oppfylt. Bestemmelsen forutsetter at innsyn kan skade norske utenrikspolitiske interesser, men dette vilkåret vil ikke nødvendigvis være oppfylt når granskings-

kommisjonen mottar opplysninger. At unntak må være «nødvendig av hensyn til gjennomføring av granskingen», forutsetter at det må være en virkelig fare for at innsyn kan ha skadevirkninger for kommisjonens arbeid.

Bokstav e fastsetter at dokumenter som utveksles mellom Stortinget og kommisjonen, og som gjelder kommisjonens budsjett og interne administrasjon, kan unntas offentlighet. Unntaket for budsjett dokumenter gjelder bare frem til Stortinget har vedtatt budsjettet. Bestemmelsen korresponderer med Stortingets regler om dokumentinnsyn § 10, som gir adgang til å unnta slike dokumenter fra Stortingets eksterne organer i Stortinget.

Ifølge andre ledd kan kommisjonens avslag på innsynskrav ikke påklages.

I tredje ledd er spørsmålet om møteoffentlighet regulert. Det følger av bestemmelsen at kommisjonens møter er lukkede med mindre kommisjonen bestemmer noe annet.

Til § 15 *Journal og arkiv*

Det fremgår av første ledd at kommisjonen skal føre journal og arkiv i tråd med arkivlova med forskrifter så langt den passer. I journal som gjøres tilgjengelig for offentligheten, må det sikres at taushetsbelagte og andre fortrolige opplysninger skjermes.

Etter andre ledd skal arkivet avleveres til statlig bevaringsinstitusjon når kommisjonen har avsluttet sitt arbeid. Stortingsarkivet er et selvstendig offentlig arkiv med ansvar for Stortingets dokumenter, og det forutsettes at avlevering skjer til stortingsarkivet. Det forutsettes at det gjøres en særskilt vurdering av om det er behov for å avlevere kopier av fortrolig materiale som finnes hos andre offentlige myndigheter, for eksempel regjeringsnotater og dokumenter som er innhentet fra politio- og påtalemyndigheten. I tråd med føringer i Innst. 160 S (2025–2026) forutsettes det at det skjer nødvendige klausuleringer og markeringer av sensitive opplysninger.

Etter tredje ledd skal materiale som ikke avleveres, kasseres når kommisjonen har avsluttet sitt arbeid. Det vises i denne forbindelse til nærmere omtale under pkt. 3.4.6.

Når det gjelder dokumenter og opplysninger som er unntatt fra innsyn i kommisjonen på grunn av taushetsplikt eller av andre grunnlag for unntak, følger det av fjerde ledd at reglene om taushetsplikt og om innsyn hos kommisjonen skal følge dokumentene og gis anvendelse også for bevaringsinstitusjonen. Det innebærer blant annet at også bevaringsinstitusjonen må anvende strengere regler om taushetsplikt for dokumenter underlagt slike, og at innsyn uten videre kan avslås også i bevaringsinstitusjon dersom dokumentet er påført påtegning om at det er unntatt fra innsyn etter offentleglova eller andre regler om offentlighet og innsyn.

Bestemmelsen om at kommisjonens avgjørelser i innsynssaker ikke skal kunne påklages, foreslås ikke gjort gjeldende for bevaringsinstitusjonen. I Stortinget vil det være Stortingets presidentskap som er klageinstans for avslag på innsyn i stortingsarkivet.

Kapittel 4 De berørtes og andres rettigheter

Til § 16 *Rett til å la seg bistå*

Det følger av bestemmelsens første ledd at enhver som involveres i granskingskommisjonens undersøkelser, har rett til å la seg bistå på ethvert trinn i kommisjonens arbeid. Rettighetene etter denne bestemmelsen gjelder en videre personkrets enn de som defineres som «berørte». De «berørtes» rettigheter reguleres i § 17.

Personer som forklarer seg for kommisjonen, men som ikke anses som «berørte», kan for eksempel være vitner. Det kan også være ansatte i departementene eller utenriktjenesten som gir forklaringer til kommisjonen om kultur, praksis, styringssystemer og kontrollmekanismer ut ifra et systemperspektiv.

Behovet for og ønsket om bistand vil kunne variere fra person til person og sak til sak, og bistand kan for eksempel være å medbringe en bisitter når man avgir forklaringer til kommisjonen. Dette kan være en advokat, men også en kollega, en representant for de ansattes organisasjoner eller andre. En parallell finnes i Stortingets reglement for kontrollhøringer § 3 tredje ledd, hvor den som inviteres til en kontrollhøring i komiteen, har adgang til å medbringe en bisitter.

Dersom det er aktuelt å gi forklaringer om taushetsbelagt informasjon, forutsettes det at bisitter undertegner taushetserklæring dersom vedkommende ikke allerede er underlagt bestemmelser om lovbestemt taushetsplikt, jf. forvaltningsloven § 13 b andre ledd andre punktum. Krav om autorisasjon og sikkerhetsgradering (for informasjon gradert høyere enn konfidensielt) gjelder dersom en bisitter skal være til stede i et møte hvor det gis forklaringer om informasjon gradert etter sikkerhetsloven.

Det følger av bestemmelsens andre ledd at kommisjonen etter søknad kan dekke nødvendige utgifter til reise- og opphold for den som avgir forklaring for kommisjonen. Slik reisedekning vil særlig være aktuelt når kommisjonen finner det nødvendig at personer som befinner seg utenfor Norge, møter fysisk for kommisjonen. Det forutsettes at slike utgifter dekkes i tråd med det som følger av statens særavtaler for reiser innenlands og utenlands.

Til § 17 *Særlige rettigheter for berørte*

Første ledd fastsetter at de «berørte» er de som får sitt forhold undersøkt av kommisjonen. Dette bygger på avgrensingen i Justisdepartementets rundskriv G-48/75, som gir beskyttelse til «alle som får sitt forhold undersøkt av kommisjonen». I Advokatforeningens retnings-

linjer for private granskinger vedtatt 2. juni 2023 benyttes til sammenligning definisjonen «Den berørte er den som får sitt forhold undersøkt av granskerne». Tilsvarende formuleringer benyttes i den danske lovgivningen om undersøkelses- og granskingskommisjoner. Dette innebærer at undersøkelsen og utfallet av denne må ha betydning for den enkeltes situasjon for at vedkommende skal regnes som «berørt». Avgjørelsen må baseres på en konkret vurdering, hvor det blant annet må tas hensyn til nærhet til temaet for granskingen og hvilket utfall eller hvilke konsekvenser granskingen kan få. Statusen til den enkelte kan også endres underveis i arbeidet, for eksempel ved at personer kvitteres ut, eller ved at det fremkommer nye opplysninger som gjør at personer som innledningsvis fremsto som mindre relevante, på et senere stadium blir av større betydning.

Personer som involveres i granskingen uten at utfallet har betydning for deres posisjon, regnes ikke som berørte. Tilsvarende gjelder personer som utelukkende forklarer seg som vitner. Slike personer kan likevel ha rett til å la seg bistå, jf. forslag til § 16, og kommisjonens mandat pålegger også generelt at kommisjonen legger til rette for kontradiksjon og etterprøvnbarhet. Dersom undersøkelsen kan gjelde forhold som kan resultere i negativ omtale, eller hvis kommisjonen kan komme til å ta standpunkt til vedkommendes rettighetsforhold, vil vedkommende motsatt være ansett som berørt.

Bestemmelsen i andre ledd tar utgangspunkt i en skjønsmessig regel tilsvarende den som er oppstilt i straffeprosessloven § 100 andre ledd. Regelen i straffeprosessloven åpner for at staten kan dekke utgifter til advokat i straffesaker «når særlige grunner taler for det», utenfor de tilfeller der man har lovfestet krav på dette (dvs. når man er siktet i en straffesak, og dersom man er mistenkt for visse nærmere angitte forbrytelser). Bestemmelsen har vært praktisert relativt strengt, og rettskildene knyttet til straffeprosessloven § 100 andre ledd vil kunne gi nærmere veiledning for tolkning av bestemmelsen selv om den ikke er direkte overførbar på undersøkelser i regi av granskingskommisjonen. Vilkåret «særlige grunner» refererer seg både til den berørtes sosiale og personlige forhold og til forholdene som undersøkes, sin karakter. Hvorvidt vilkåret vil være oppfylt, må bero på en helhetsvurdering av om det er behov for en profesjonell aktør for å bistå den berørte. Relevante hensyn ved vurderingen er blant annet sakens alvor, sakens betydning for den berørte, om faktum eller jus er uklart eller komplisert, og den berørtes alder og helsemessige status fysisk og psykisk. Det er videre relevant om profesjonell bistand anses nødvendig for å ivareta den berørtes eller offentlighetens tillit til prosessen. At den berørte har dårlig økonomi, tilsier ikke alene at vilkåret er oppfylt, men vil kunne inngå som et moment i en helhetsvurdering. Dersom den berørte er utlending,

vil manglende språk- eller samfunnskunnskaper være et relevant moment.

Granskingskommisjonen skal selv vurdere og eventuelt innvilge søknader om dekning av kostnader. Det vises til at kommisjonen er nærmest til å vurdere om det i en konkret sak er behov for bistand, herunder hva omfanget bør være. Videre vises det til at det er forutsatt å være en snever unntakshjemmel av begrenset tidsmessig og økonomisk rekkevidde. Retten til å kreve utgifter dekket er begrenset til den perioden kommisjonens undersøkelser pågår. Det legges til grunn at dekning av kostnader skjer etter den offentlige salærsatsen, jf. forskrift om salær fra det offentlige til advokater mv. Kommisjonens avgjørelse vil være endelig og kan ikke påklages.

Tredje ledd regulerer den berørtes adgang til å gjøres kjent med kommisjonens informasjon. Den berørte skal på anmodning gjøres kjent med opplysninger av betydning for eget forhold, så lenge det kan skje uten skade eller fare for undersøkelsen eller opplysningene er av en art som omhandlet i forvaltningsloven § 19 eller tilsvarende unntak som følger av reglene om innsyn i straffesaksdokumenter. At opplysningene må være av betydning for vedkommendes eget forhold, innebærer også en begrensning i innsynsretten.

Fjerde ledd fastsetter kravet til kontradiktorisk saksbehandling. Opplysninger som kommisjonen vurderer å legge til grunn i rapporten, skal den det gjelder få anledning til å uttale seg om i rimelig utstrekning og i rimelig tid før rapporten avgis. Det er bare opplysninger av betydning for eget forhold som faller inn under retten til kontradiksjon. Retten omfatter bare faktiske forhold, og det er ingen rett til kontradiksjon om de rettslige vurderingene som kommisjonen foretar. Kommisjonen kan selv bestemme hvordan retten til kontradiksjon ivaretas, men det forutsettes at den berørtes syn kommer til uttrykk i rapporten fra granskingskommisjonen, jf. Innst. 160 S (2025–2026).

Femte ledd gir kommisjonen adgang til å bestemme at den berørte kan være til stede ved samtaler med andre. Utgangspunktet er imidlertid at det ikke foreligger en slik rett.

Sjette ledd fastslår at kommisjonen før rapportavgivelsen skal orientere de berørte om utfallet av undersøkelsen for deres vedkommende. Den nærmere gjennomføringen er overlatt til kommisjonens vurdering, og kommisjonen må ta i betraktning særlige hensyn knyttet til den enkelte.

Kapittel 5 Administrative bestemmelser

Til § 18 *Personalet*

Det følger av første ledd at kommisjonen selv utpeker sitt sekretariat. Av hensyn til kommisjonens uavhengighet anses det som sentralt at kommisjonen selv

kan avgjøre hvem som skal utføre arbeid for kommisjonen. At kommisjonen selv utpeker sitt sekretariat, følger også av mandatet Stortinget har fastsatt for kommisjonen og av kontroll- og konstitusjonskomiteens føringer i Innst. 160 S (2025–2026).

Kommisjonens medlemmer, leder og nestleder er valgt av Stortinget jf. stortingsvedtak 15. april 2026, jf. Innst. 200 (2025–2026). Stortingets presidentskap er gitt fullmakt til å løse medlemmer fra kommisjonen og oppnevne nye medlemmer til kommisjonen.

Etter andre ledd fastsettes lønn, pensjon og arbeidsvilkår etter de avtaler og bestemmelser som gjelder for arbeidstakere i statsstilling. Lignende bestemmelser er tatt inn i lovene for andre eksterne organer for Stortinget, for eksempel sivilombudsloven § 29, og skal sikre at de ansatte har tariffestede rettigheter på lik linje med andre statsansatte. Rettighetene gjelder både ansatte i sekretariatet og kommisjonsmedlemmer som ansettes i et lønnet arbeidsforhold i hel- eller deltidsstilling. Kommisjonen fastsetter lønn mv. for ansatte i sekretariatet, mens presidentskapet er gitt fullmakt til å fastsette lønn eller godtgjørelse for kommisjonens medlemmer, jf. stortingsvedtak 15. april 2026.

Tredje ledd fastsetter at forvaltningslovens saksbehandlingsregler gjelder for saker om ordensstraff, oppsigelse, suspensjon eller avskjed. Det vises til tilsvarende regulering i sivilombudsloven § 29.

Det følger av fjerde ledd at lov om offentlige tjenestetvister gjelder for ansatte i kommisjonen, jf. tilsvarende regulering for andre eksterne organer for Stortinget.

Femte ledd regulerer forholdet til statsansatteloven. Loven gjelder i utgangspunktet for eksterne organer for Stortinget. Av § 1 fjerde ledd følger det imidlertid at enkelte av lovens bestemmelser ikke gjelder. Dette gjelder §§ 4 til 7 (om utlysning, innstilling og ansettelse), § 11 tredje ledd (om sentral tariffavtale vedrørende innleie fra bemanningsforetak) og § 24 (om fortrinnsrett til ansettelse i staten). Det foreslås i tillegg et unntak fra § 2 om personalreglement. Dette unntaket er begrunnet med at virksomhetens midlertidige karakter tilsier at det ikke er nødvendig med et eget personalreglement for virksomheten.

Til § 19 Økonomistyring

Det er fastsatt et felles administrativt regelverk for økonomistyring i staten. Regelverket består av Reglement for økonomistyring i staten og Bestemmelser om økonomistyring i staten, fastsatt 12. desember 2003 med endringer, senest 5. desember 2025. Regelverket er fastsatt av Kongen, og virkeområdet omfatter ikke eksterne organer for Stortinget. Det er derfor i første punktum presisert at statens regelverk for økonomistyring skal gjelde for kommisjonen. Bestemmelser om forholdet til regelverket for økonomistyring i staten er også

gitt i andre lover for eksterne organer for Stortinget, f.eks. EOS-kontrollloven § 20.

Regelverket for økonomistyring i staten er utarbeidet med utgangspunkt i departementene og underlagte forvaltningsorganers virksomhet, og ikke alle bestemmelser passer derfor for organer for Stortinget. I tillegg tilsier kommisjonens midlertidige karakter at det gjøres enkelte unntak fra og tilpasninger til økonomiregelverkets krav. Det følger derfor av andre punktum at Stortingets presidentskap kan vedta unntak og tilpasninger.

Kapittel 6 Ikrafttredelse og opphevelse

Til § 20 Ikrafttredelse og opphevelse

Loven trer i kraft straks.

Loven, med unntak av § 1, §§ 9 til 12, § 13 første ledd, § 14 første ledd bokstavene b til e, § 15 og § 18 andre ledd oppheves når kommisjonen har avsluttet sitt arbeid.

6. Presidentskapets tilråding

Tilrådingen fremmes av et samlet presidentskap, med unntak av tredje visepresident Ove Trellevik, som er innvilget permisjon fra 1.–12. juni 2026, og femte visepresident Ingrid Fiskaa, som har valgt å fratre ved presidentskapets behandling av saken.

Presidentskapet viser til ovenstående og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om den uavhengige granskingskommisjonen oppnevnt av Stortinget for å undersøke forhold som har blitt aktualisert gjennom offentliggjøringen av Epstein-dokumentene

Kapittel 1 Formål, mandat og habilitet

§ 1 Formålet med loven

Formålet med denne loven er å sikre den uavhengige granskingskommisjonen oppnevnt av Stortinget for å undersøke forhold aktualisert gjennom offentliggjøringen av Epstein-dokumentene, tilgang til de opplysningene den trenger for å utføre sine oppgaver i samsvarende med mandatet. Loven fastsetter også de øvrige rettslige rammene for kommisjonens virksomhet.

§ 2 Kommisjonens oppgaver

Kommisjonen skal undersøke forhold som har blitt aktualisert gjennom offentliggjøringen av Epstein-dokumentene, i tråd med særskilt mandat fastsatt av Stortinget. Kommisjonen utfører sine oppgaver selvstendig og uavhengig av Stortinget.

§ 3 *Habilitet*

Domstoloven §§ 106 og 108 gjelder tilsvarende for kommisjonens medlemmer og enhver som utfører arbeid eller tjeneste for kommisjonen. Der domstoloven bruker begrepet part, skal dette i denne loven omfatte alle som faller inn under definisjonen av den berørte i § 17 første ledd.

Dersom det oppstår spørsmål om inhabilitet for kommisjonens medlemmer eller personer som utfører arbeid eller tjeneste for kommisjonen, gjelder saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven § 8 så langt de passer.

Kapittel 2 *Kommisjonens tilgang til informasjon*

§ 4 *Adgangen til å gi opplysninger til kommisjonen uten hinder av taushetsplikt*

Enhver kan uten hinder av taushetsplikt gi kommisjonen opplysninger som er nødvendige for at kommisjonen skal få utført sine oppgaver i henhold til mandatet. Dette gjelder likevel ikke opplysninger som er omfattet av bevisforbudet i tvisteloven § 22-5.

§ 5 *Undersøkelser i utenriktjenesten*

Taushetsplikt er ikke til hinder for at kommisjonen kan foreta de undersøkelser i utenriktjenesten som den finner nødvendig for at kommisjonen skal få utført sitt arbeid i henhold til mandatet.

§ 6 *Pålegg om forklaringsplikt og fremleggelse av dokumenter og andre gjenstander*

Kommisjonen kan ved kjennelse pålegge enhver å møte og avgi forklaring og å gi tilgang til dokumenter og andre gjenstander som antas å ha betydning for utførelsen av kommisjonens oppgaver. Tvisteloven §§ 22-4 til 22-9, § 22-11 og § 24-4 gjelder så langt de passer.

Den pålegget retter seg mot, skal gis anledning til å uttale seg før kommisjonen treffer avgjørelse etter første ledd.

Forklaring til kommisjonen pålagt etter første ledd avgis for lukkede dører. Tvisteloven § 24-8 femte ledd gjelder så langt den passer.

Om godtgjørelse til den som etterkommer et pålegg etter første ledd, gjelder lov 21. juli 1916 nr. 2 om vitners og sakkyndiges godtgjørelse mv. tilsvarende. Kommisjonens avgjørelser om godtgjørelse kan ikke ankes eller påklages.

§ 7 *Rettergangsstraff og erstatning*

Kommisjonen kan ved kjennelse ilegge den som ikke etterkommer rettskraftig pålegg etter § 6 første ledd, rettergangsstraff eller erstatningsplikt etter domstoloven §§ 205, 206, 207 og 209. Domstoloven § 215 gjelder tilsvarende.

§ 8 *Anke til Høyesterett*

Kommisjonens kjennelser etter §§ 6 og 7 kan ankes til Høyesterett. Anken avgjøres av Høyesteretts ankeutvalg, jf. tvisteloven § 30-1 andre ledd. Tvisteloven § 30-9 gjelder tilsvarende.

§ 9 *Straff for uriktig forklaring*

Om straffansvar for uriktig forklaring gjelder straffeloven § 221 første ledd bokstav c. Straff kommer ikke til anvendelse mot en person som er mistenkt i en straffesak, og som forklarer seg uriktig om forholdet mistanken gjelder. Straffansvar skal også bortfalle dersom vedkommende først senere får status som mistenkt.

Kapittel 3 *Kommisjonens behandling av og utlevering av informasjon*

§ 10 *Taushetsplikt*

Medlemmene av kommisjonen og enhver som utfører arbeid eller tjeneste for kommisjonen, har taushetsplikt etter reglene i forvaltningsloven §§ 13 til 13 f. Forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 6 gjelder ikke. Taushetsplikten er likevel ikke til hinder for at kommisjonen anmelder eller gir opplysninger til påtalemyndigheten om uriktige forklaringer for kommisjonen, jf. § 9 og straffeloven § 221.

Når personer som nevnt i første ledd mottar opplysninger som er undergitt strengere taushetsplikt enn det som følger av forvaltningsloven, skal de strengere reglene gjelde. Det samme gjelder etter at materialet har blitt avlevert til statlig bevaringsinstitusjon for de som er ansatt i eller som utfører arbeid eller tjeneste for bevaringsinstitusjonen.

Taushetsplikten gjelder også etter at kommisjonen har avsluttet arbeidet.

§ 11 *Forbud mot bruk av opplysninger som bevis i straffesak eller sivil sak*

Opplysninger som kommisjonen har mottatt i medhold av §§ 4 og 6, kan ikke benyttes som bevis i en straffesak eller sivil sak, eller som dokumentasjon i tilsynssaker som kan gi grunnlag for reaksjoner mot enkeltpersoner. Forbudet er ikke til hinder for at det i en straffesak som gjelder uriktig forklaring etter straffeloven § 221, føres bevis om innholdet i forklaringer som er avgitt til kommisjonen.

§ 12 *Behandling av personopplysninger*

Kommisjonen kan behandle personopplysninger som er nødvendige for å oppnå formålet med kommisjonens arbeid. Dette omfatter også personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10, jf. personopplysningsloven § 1.

Kommisjonen er behandlingsansvarlig frem til den har avsluttet sitt arbeid.

§ 13 *Behandling av sikkerhetsgradert og beskyttet informasjon*

Sikkerhetsloven kapittel 5 om informasjonssikkerhet og kapittel 8 om personellsikkerhet med tilhørende forskrifter samt instruks for behandling av dokumenter som trenger beskyttelse av andre grunner enn nevnt i sikkerhetsloven med forskrifter (beskyttelsesinstruksen), gjelder for medlemmene av kommisjonen og enhver som utfører tjeneste eller arbeid for kommisjonen.

Stortingets administrasjon er klareringsmyndighet for kommisjonen og personer som utfører tjeneste eller arbeid for kommisjonen. Stortingets presidentskap er klageinstans for vedtak truffet av Stortingets administrasjon. Stortingets administrasjon autoriserer kommisjonens leder, og kommisjonens leder autoriserer øvrige medlemmer og personer som utfører tjeneste eller arbeid for kommisjonen.

Kommisjonen skal iaktta hensynet til rikets sikkerhet og fremmede makter og ikke søke innsyn i sikkerhetsgraderte opplysninger i større utstrekning enn nødvendig.

Kommisjonen kan innenfor sitt mandat anmode EOS-utvalget om å innhente opplysninger fra etterrettings-, overvåknings- og sikkerhetstjenestene på dens vegne. Ved behandling av anmodninger fra kommisjonen skal EOS-utvalget være sammensatt bare av de to medlemmene som er oppnevnt på bakgrunn av sin tekniske og juridiske fagkompetanse. EOS-utvalget skal uten hinder av EOS-kontrollloven § 11 første ledd om taushetsplikt viderefremme til kommisjonen opplysninger som er nødvendige for at den kan ivareta sine oppgaver. Vurderingen av detaljeringsnivået på opplysninger som viderefremmes, skal skje i dialog med kommisjonen.

§ 14 *Dokumentinnsyn og møteoffentlighet*

Retten til innsyn etter offentleglova gjelder for kommisjonens arbeid med følgende unntak og presiseringer:

- a. Kommisjonen kan bestemme at krav om innsyn i dokument som er oversendt fra organ som er omfattet av offentleglova eller annen regulering av offentlighet og innsyn, og som gjelder forhold som er omfattet av mandatet til kommisjonen, skal behandles av avsenderorganet. Er et slikt dokument påført påtegning om at det er unntatt fra innsyn etter offentleglova eller andre regler om offentlighet og innsyn, kan det i kommisjonen uten videre unntas fra innsyn. Ved avslag på innsyn etter denne bestemmelsen skal det informeres om at innsyns-krav kan rettes til avsenderorganet.
- b. Forklaringer gitt til kommisjonen er unntatt fra innsyn.

- c. Henvendelser om kritikkverdige forhold som faller innenfor kommisjonens mandat og kommisjonens svar på slike henvendelser, kan unntas fra innsyn.
- d. Dokumenter eller opplysninger kan, når særlige grunner tilsier det, unntas fra innsyn dersom det er nødvendig av hensyn til gjennomføringen av granskingen.
- e. Dokumenter som utveksles mellom Stortinget og kommisjonen, og som gjelder kommisjonens budsjett og interne administrasjon, kan unntas offentlighet. Unntaksadgangen for budsjettdokumenter gjelder bare frem til Stortinget har vedtatt budsjettet.

Kommisjonens avslag på innsyns-krav kan ikke påklages.

Kommisjonens møter er lukkede med mindre kommisjonen bestemmer noe annet.

§ 15 *Journal og arkiv*

Kommisjonen skal føre journal og arkiv i tråd med arkivlova med forskrifter så langt det passer.

Når kommisjonens arbeid er avsluttet, skal arkivet avleveres til statlig bevaringsinstitusjon for arkiv.

Materiale som ikke skal avleveres til bevaringsinstitusjonen, skal kasseres når kommisjonen har avsluttet sitt arbeid.

Ved avlevering av kommisjonens arkiv til bevaringsinstitusjonen gjelder bestemmelsene i denne lovens § 10 om taushetsplikt, § 12 om behandling av personopplysninger og § 14 første ledd om dokumentinnsyn også for bevaringsinstitusjonen.

Kapittel 4 De berørtes og andres rettigheter

§ 16 *Rett til å la seg bistå*

Enhver som involveres i granskingskommisjonens undersøkelser, har rett til å la seg bistå på ethvert trinn i kommisjonens arbeid.

Kommisjonen kan etter søknad dekke nødvendige utgifter til reise og opphold for den som avgir forklaring for kommisjonen.

§ 17 *Særlige rettigheter for berørte*

Den berørte er den som får sitt forhold undersøkt av kommisjonen.

Den berørte kan få dekket nødvendige kostnader av kommisjonen til bistand når særlige grunner taler for det.

Den berørte skal på anmodning gjøres kjent med kommisjonens opplysninger av betydning for vedkommendes eget forhold, så lenge det kan skje uten skade eller fare for undersøkelsen, eller opplysningene er av en art som omhandlet i forvaltningsloven § 19 eller tilsvarende unntak som følger av reglene om innsyn i straffesaksdokumenter. Forvaltningsloven § 13 b andre ledd

gjelder tilsvarende for berørte som gjøres kjent med opplysninger etter denne bestemmelsen.

Den berørte har i rimelig utstrekning rett til å uttale seg om faktiske opplysninger kommisjonen vurderer å legge til grunn. Den berørte skal gis slik anledning i rimelig tid før undersøkelsesrapporten avgis.

Kommisjonen kan gi den berørte adgang til å være til stede ved samtaler med andre.

Før kommisjonen avgir sin rapport, skal alle som har vært berørt av undersøkelsen, orienteres om utfallet av undersøkelsen for deres vedkommende.

Kapittel 5 Administrative bestemmelser

§ 18 Personalet

Kommisjonen utpeker selv sitt sekretariat.

For ansatte i kommisjonen fastsettes lønn, pensjon og arbeidsvilkår etter de avtaler og bestemmelser som gjelder for arbeidstakere i statsstilling.

Forvaltningsloven gjelder i saker om ordensstraff, oppsigelse, suspensjon eller avskjed. Klageorganet er Stortingets presidentskap.

Tjenestetvistloven gjelder for ansatte i kommisjonen.

I tillegg til de unntak som følger av statsansatteloven § 1 fjerde ledd, gjelder ikke statsansatteloven § 2 om personalreglement.

§ 19 Økonomistyring

Kommisjonen har ansvaret for den økonomiske styringen av sin virksomhet basert på regelverket for økonomistyring i staten. Stortingets presidentskap kan vedta nødvendige unntak og tilpasninger.

Kapittel 6 Ikrafttredelse og opphevelse

§ 20 Ikrafttredelse og opphevelse

Loven trer i kraft straks.

Loven, med unntak av §§ 1, 9, 10, 11, 12, 13 første ledd, § 14 første ledd bokstavene b til e, § 15 og § 18 andre ledd, oppheves når kommisjonen har avsluttet sitt arbeid.

Oslo, i presidentskapet, den 10. juni 2026

Masud Gharahkhani

Morten Stordalen

Lise Selnes

Alf Erik Andersen

